

SORHIENNEU

HA

Farseu kôh er Hornad

GET

GUILLAM ER BORG

A SEGLIAN

É GUENED

MOLLEREEH GALLES -- PLASEN EN TI-KER

1925

SORHIENNEU

HA

Farseu kôh er Hornad

GET

GUILLAM ER BORGÑ

A SEGLIAN

É GUÉNED

MOLEREH GALLES -- PLASEN EN TI-KER

SORHIENNEU
HA
Farseu kôh er Hornad

1. — ER POST TÉLÉGRAF

GUERZEN

Me zou mé ur post télégraf,
Ihuél ha plom él ur berchén,
Ha me saù ken ihuel me fén
Haval doh hani ur jiraf.

- É hon amen é kreiz ur lann
El ur soudard pe vé gédour,
Get er réral doh me sekour,
Prest kaér de gomans en émgann.
- Havaloh hoah un tavarnour,
Gronet on tré a chopineu,
Meit é huélet me chalenneu
É hon kentoh ur galeúour.
- Devout flatour é vehen guél,
N'em es meit digor men diskorn
Pe bas ar en nedenneu hoarn
En doéré a dost hag a bél.
- Doh kement-sé me chom digas
Guel é d'ein laret sorhiennu
D'en nemb en des hoant d'em cheleu,
D'er ré vihan él d'er ré vrás.

Bég-kloz.

2. — MONAH KERBERNEZ

Istoér keméret eit quir é kornad Diderlann

En noz e oé tioel, en amzér kri ha rust, hag ol en dud ag en tiegeh e oé dastumet tro distro d'ur gohad vat a dan, en ur gemér, peb unan, er léh deliet dehon revé é stad ha revé er mod. De laret é : er bugul seud é korn en uéléd, doh en toul fornél, é zeuhlin joentet mat en eil doh égilé ; er mèuel bihan étal ton, ranblet tréz un dorn cheret hemb kin, pé deu d'er mulian ; er mèuel bras tréz un tri pé pear, hag er mestr revé é volanté. Mé, ar un tous étal me zad koh (boulommig korn-en-toul), pehani e hré fas d'er bugul seud, én tural d'en uéléd. (Er merhed, revé d'ou akoustumans, e oé dastumet get rah ré kér, é kreus lost en ti, eit néein ha brochennein).

Hañni ne gonzé. Ne vezé kleuët nitra meit en aùel gouian, huerù hag hirisus, é pas de bep kours en ur huitellat, é toul en nor ha doh er fenestre, hag é huafnadein é beg er chesimal.

En un taul deit ur chonj d'ein : — Laret ur sorhien d'emb, me zad koh.

Me zad koh, hag e oé deustou d'é oed kaset mat, chomet él a viskoah, un dén bousabl, lan a farseu, e reskond d'ein en ur hoarhet :

*Ia me fautr, aben, aben.
Amzér de graual me fen.
Chonj n'em es ket tam agren,
Mes, é mesk get mem bléaù guen,
É hes marsé ur sorhien.*

Elsé, en noz-sé e gonzan d'oh anehi, en doé komanset me zad koh en istoér mén, goudé en devout achiuet é gornad butum, skopet un tammig a bep tu, stoket boden é gorn pri hantér torret ar ivin é viz med, aveit skarhein er ludu anehon, hag er boutet en é fiched (en é sakod él mé lar ean), keij d'er meij get é garoton butum rolet mat en ur poch meud, ur pin-seteu ned orchal, un delin get ur mén tan, un ihuern koed bunz lan a goed brein, ur goutel troed askorn, tri blank bihan, deu vonton marjen ré plom, ur chapeled gran milen, un tammig koarh till paket mat é kreiz ur stagel chauch... Rah en treu-sé en hum gavé dastumet, tro er blé, berpet ha dalmat doh kosté fesen deheu me zad koh.

Ean gomans enta : — Barh er gér vihan-sé, tostik d'emb, ar lein er voten, é Kerbernez, é viué gueharal ur monah santél hanuet Kargoed, ha sur mat, un dén abil mar des bet biskoah unan en hur bro. Ean houié kerkloas en amzér de zonet el en hani treménet (ean en doé livreu eit kement-sé), hag ol er labourizion doar ag er hornad en hum avizé geton, get rézon, diarben ou labourieu.

« — Mat e vou hadein koarh hiniù, Eutru Kargoed ? — Ia, emé ean. — Gunehtu ben arhoah ? — Pas. — Mel en dé arlerh ? — Ia pé pas arré revé mé tigoéhé en treu. » Hag elsé berpet, ha sel guéh, hemb mank, er labourieu e zé de vat.

Open eit en dra-zé, ean houié kerkloas er péh e basé é pep korn ag er vro él er ré e hré dirak on. Ur sorsér e oé chetu, hag unan bras hoah.

Un dé ma laret en overen é iliz Sant-Iehann er Lojeu, en un taul ean zistroas de gavet en dud : « Laramb, emé ean, ur bédén eit Eutru markiz Koed-er-Fau é zou tonet ag hum hoal-lein aben é koéhel diar é jau. » — En ol e oé chomet soéhet é kleuët en doérezé. Hanni ne houié nitra, mes arlerh ou doé hanauet mat, é oé arriù er goal-sé get markiz Koed-er-Fau, d'en ér just mé konzé en Eutru Kargoed, ha péder léu azoh inou.

Get en dra-zé hoah, ankoéheit em boé er laret, ean oé un dén lan a vadeleh, mat eit er beurion hag eit ol ré en dezé dobér ag é sekour. Pen dé guir ur blé ma oé goal fal en treu, ur blé a gerteri el mé vezé stank ér vro, d'en amzér-sé (Doué d'ur konfortou ne vou ket mui guélet kémentral !) ean hrs kement a alézoneu, kement a sekourieu a bep mod d'er geh tud en doé dobér, ken ne chomas mui geton blank erbet agren eit péein é dauseu. Neoah é vateh, fal goutant, en doé ean temallet liés : « — Ben er fin, emé hi, monet e hrei rah hou tammig maleu get er rézal, ha hui chomou nezé hemb ket. »

« — Bal e reskondé ean, goaharze, Esoh e vou d'er Roué pas hemb tauseu eit d'er peurkeh dén dinainet pas hemb bara. » — Ha nezé, ag er Roué ne hré ket forh. — Emen nen des ket nitra, er Roué e gol é zroed e larer. — Hag open hoah, « nen dé ket en é di ean é vêh bet groeit en inventoér ken é s'el m'er groér dré-zé hiniù en dé. A ! mes nann, Digoéhet fal e vêh bet hanek pé er ré-zé ! » Chelejet kentoh.

Er Roué, kounaret bras nen doé ket reit blank erbet d'en tausour — penaus rein pe nen doé ket ? — e gasas un dé soudard d'hobér dehon plégein ha péein é dauseu el er réral.

En Eutru Kargoed ne oé ket én arvar a gement-sé, rak-sé, én arben ag er péh e zelié arriùout devéhatoh, ean hrsas lakat ar é borh ur ruiaden vat a lann, spern, drein.... ha kentéh él m'ou guél é tisoh get en hentig bihan, torgenniek ha sonn e gondouié d'é venanti, pé abati, mar dé guel genoh, ean lar dehé : « Ama ! pautred, kouchet oh ag er guellan é tonet de men guélet hiniù. N'helleh ket choéj guel dé eit hanen. Chetu azé un tammiq labour a féson aveit digros hou tiùhar. Hui zou honet aben de grollein (dansal) ar er ruiaden-sé ken e vou arriù plén a braù ; kalz ésoh e vou d'ein arlerh pas diarnehi. » Ha hemb rekinal tam erbet, chetu ind é krollein ar ou nerh é mesk er lann hag er spern hont.

Er menah, dré é fenestr, e sellé dohté. Pe gav geton ou des groeit erhoalh, ean lar dehé éndro : « Kerhet bremen de laret d'hou mestre em es reit d'oh eit pécin me zauseu, ne pas argand, mes pikeu hou leih, lan treid ha diuhar, hag open hoah.... »

É kleuet en doér-zé, er Roué, fachet muioh pé mui, e ias de gavet en Eutru Eskob, hag hanen, eit plénat aférieu é venah, e gasas dehon gourhemen de zonet aben d'er havet de *Huéned*.

Azé é oé ret sentein hemb laret pas. Ind enta, é veüel ha ean, ar gein er jau ha de *Huéned*, mes pas é heli en héntu él en ol dud, mes a dréz dré en amzér deustou ne hoé ket hoah invantet en neijeréz (aéroplane) ol hiniù en dé. Laret mat en doé d'é veüel kent monet ag er gér : « Ahoel, ne gonzet ket épäd me vehemb ar en hént ; pas ur gir agren. »

— « O nann ! » e reskondas hanen, ha miret mat en doé er hourhemen-sé rak en un taul bér, chetu ind arriù é *Guénéed*. En Eutru Kargoed e ias aben de gavet en Eutru Eskob, mes hañni nen des gouiet biskoah penaüs en doé paset en treu étrézé. Péet e oé bet é dauseu aveit ton merhat, ha sur euù.

Neoh é huélet en treu bloahus e hré hé mestr, ha kurius él rah er merhed — ha ne oé meit hi er gér just erhoalh — match er menah-men en dehé karet gouiet un dra benak ; gouiet penaüs en diaul é té hé mestr de hen a hobér treu soéhus sort-sé, ha hi de séllét er livreu hont e oé en ur bosad é korn er ganbr.

Allas ! pé siouah ! él mé lar er Hernevad, monet e hrsas ré bel. En un taul, chetu hi gronet a ziauled : ré vihan, ré vras, ré kren..... En ti e zou lan, er porh e zou lan, é kement lèh e zou, ha rah é houïennant labour d'hobér pétremant..... er plah geté aben.

Er peurkeh mateh-men e oé penfollet get en eun. Kaer hi doé klah labour d'en tu ha d'en tural, ne spiré ket, aben é vezent prest er lod e oé anehé !...

Deit ur chonj dehi, ha hi d'er sulér ha bannet, dré er fenestr ér porh, ar er ruiaden, ur bennen (ur ruchen vras) lan a vel hag e lar dehé nezé er lakat éndro er sulér get ou gavelodeu. Hi chonj bout dijablet anehé un herrad vat, ahoel amzér d'hé mestr d'arríuein ér gér ha d'hé diboéniein.

A ! ia. Kerhet de glah finoh eit en diaul ! Er ré men e hlubé ou gavelodeu, elsé er mel e stagé dohté, hag é oent é tonet hoah de ben ag ou labour.

Neoh, en Eutru Kargoed, deustou mé oé berpet é *Guénéed*, ne oé ket én arvar ag er péh e basé é *Kerbernéz* étré en diauled hag é vateh. Ean lar d'é veüel : « Tennet er jau ag er marchausi ha sternet ton, mé hamb d'er gér aben, rak fal é ha en treu é *Kerbernéz*. »

Chetu ind enta én hent, a dréz dré en amzér él berpet, goudé en devout dihuennet hoah doh é veüel a gonz tam erbet, él érauk. El mé pasent adrest *Kelven*, er meüel-men e stokas e droed doh bég en tour, ean zigoras bras é vég eit er laret d'é vestr, mes deit chonj dehon ne zelié ket konz, revé er hourhemen en doé bet, ean er cherras kloz éndro.

Pe oent arriù adrest pond er *Sparl*, tostik tra de *Kerbernéz*, ean gleu er hogeu é kañnein : « Mestr, e lar ean er huéh men, arriùomb er gér aben, me gleu er hogeu é kañnein é *Kerbernéz*. »

Ne oé ket mat achiuet é gonz — « Be.... de.... daou.... » — chetu ean ablat ér stanken, ha deustou mé oé arriù ken tost, tréz un deu pé tri bark hemb kin, en doé lakeit tri d'é goudé eit monet betag er gér. Kement él a *Huéned* de *Kerbernéz*.

Er mestr e zalhas de vonet get é hent ha mal e oé dehon. Achiù e oé er labour, lakeit e oé rah er mel er sulér hag é oé en diauled é sammein er vateh eit hé has geté. Honen e grié forh d'hé buhé, ha rézon hi doé. En Eutru Kargoed, é huélet kement-sé, e zibooëlias er plah hag e douchas en diauled d'en ihuern. Ne grédan ket en doé bet er boén de laret d'é vateh pas sellet doh é livreu kin, pas muioh eit en doé honen en hoant d'er gobér éndro ; disodet mat e oé bet ag er huéh ketan.

El ne laré ket me zad koh nitra kin, m'houlen geton : « Achiù é hou sorhien aben, me zad koh ? Nen dé ket forh hir. »

Ean reskond d'ein en ur hoarhet, él berpet :

*Ia, me mab, achiué.
Mar dé guir eit d'ein mé,
É ma eit d'oh eüé.*

Hag épard mé oé me zad koh é lakat ur hornad butum aral, mé las de men gulé.

Allas ! n'em boé ket kousket un dapen agren en noz-sé. Aben mar em bezé er goaleur de chom él morgousket, ne huélen éndro d'ein meit diauled, lan, a gement brastet e zou. Ré é lakat mel er sulér, ré é sammein er vateh, ré é honest kuit, ré é arriù.... ha diauled, ha diauled berpet. Beruein e hrent é men gulé. Ben er lin, deit eun d'ein ha mé komans de vleijal....

Me zad koh, hag en doé ur housket skan, e houlenas genein : « Petra faut d'oh, me fautr ? Klan oh, me mab ? »

N'em boé ket krédet biskoah laret dehon, é oé lan men gulé a diauled, él ur voten velion....

Tok bras Lann-Pendavad.

3. — UN DIHADEN

En amzér mé konzan d'oh amen — chetu a boén hantér kant vlé — ne oé ket ken stank er skolajeu él hiriù en dé, na kén hentet get er vugalé. Eüé, a bouiz ré kér hag er ré pinuik — de laret er ré en doé en tu devout skoleit — é oé nebed, d'er hours-sé, en dud e houié er galleg. Er vugalé peur hag é venné déhé en diskein en hum hopré, liés mat, él bugullion seud é bro Gall.

Uisant en Toseg a Huern-ér-hroah — pemzek vlé dehon achiú ha greit é bask eit en dervet kuéh — e zas un dé er chonj-sé én é ben : « monet de vro Gall de bas ur blé benak eit diskein er galleg. Kalz ésoh e vou dehon arlerh pe iei devout soudard. »

Chetu ean enta ar en hént, ur mitin é cours hemb laret d'é vestr na « dé mat d'oh » na « kenevo » na mann erbet; é dammèu dillad én ur val lién d'en tréz ar é ziskoé, ha deu vlang bihan hemb kin é sakod (en é ficed).

É pas é borh Seglian, él unan achapet érauk é lein, deit gout dehon de zébrein un tam houid, ha ean de glah ur blanckad bara de di er pobér (boulanger) — *Job er Roh, er violonsour, é oé nezé boulanjér er vorh-sé.*

« D'émen é het elsé, me fautr ? » e houlen hanen, ur farsour mat a viskoah.

« De vro Gall, emé er bugul, de ziskein galleg. »

« Mat, mat, e reskond er handerù Job get ur min-hoarh, pé zéet d'er ger én dro deit de men guélet mé houlein pegement a halleg e pou disket. » Ha hemb arrest muioh, en ur grignéin é dam bara séh, chetu er pautr get é hént.

Arriù é bro Gall é ma gopeit dohtu ha kaset aben de hoarn er seud — ur vanden vat merhat — en ur park bras get en tro distro hemb garh erbet énep tu. (Er vro-zé nen des ket gerhér él drémen) Ur pikol ki en des eit er sekour, guir é, mes kalz ne vern, nen des ket bihan labour, épard en dé, a redek ag un tu d'en tural : ag ur pen d'er pen aral ; ha d'en noz, goudé bout bet skandélet, gourdrouzet get é vestr, é ma kaset de gousket d'er blouzeg. (Dam ! ér vro-zé hoah nen dé ket er mod é vé groeit ur gulé d'er bugul seud a bélans.)

Ne dé ket oeit mat er pautr émesk er plouz ben é komans er hi bras hont haral ha monet ar é dro — (nen doé ket bet amzér d'en hanaouat out ag en dé ketan). Get en eun, Uisant e doul er blouzeg par ma hel ; e four abarh doñoh pé don, e chach geton é ziúhar hag é dreid er muian mé hél. Nitra. Er hi, ar é lerh, e doul muioh eit érauk, ha kaér en des, berpet é ma arnehon ; hag elsé tro en noz, betag en dé.

En noz arlerh, ur sort.

Laramb er huirioné : buhé Uisant en Toseg ne oé ket bourapl ér grändision-sé : « Rédeker park hemb arrest, tro en dé ; toutien er blouzeg get en eun, hed en noz. » Ne oé ket moiand dehon harz hemb chom klan ; ha ean d'er gér él mé oé deit, en ur achap.

Don mat é oé oeit er pautr Uisant é bro Gall, eüé, en hént e oé hi ha noz e oé a pe arriúas é borh Séglián. Chonj mat en doé a gonzeu er boulanjér, mes penaus monet d'er guélet get er vélh bout deit d'er gér ken pront. Goapeit e vehé bet a daul sur. Neoah, glaù e hré ; gléb e oé ; nan en doé, ha get er blank e chomé geton, ean de glah un tam bara aral, ha de houlen lojeris eit en noz.

« Penaus, emé er boulanjér, é het d'er gér aben ? Goal fonapl é hues chuehet é bro Gall. »

Uisant e gontas é zoéré ar un dro séhein é dammeu dillad doh en tan ag er forn, hag en ur grignéin é dam bara séh, él berpet. « Disket e hues ur giir galleg benak élkent, ahoel ? » e houlen hoah er Roh.

« Pas kalz » e reskond ét bugul.

« Petra é hinnen é galleg ? » en ur ziskoein en tan én é forn.

« Du feu » e lar Uisant.

« Du feu ? emé er Roh, ia, begeg : *rejoéisans*. »

« Na hanen ? » en ur ziskoein ur seillad deur e oé énou eit glubein é frapour forn.

« De l'eau » emé ean.

« De l'eau ? inosant, ia : *abondans*. »

« Na hanen hoah ? » en ur ziskoein ur hah bléuek « angora » e oé inou, él er pautr seud, é tuemmet doh en tan.

« Un chat » e reskond ean arré.

« Un chat ? ia sot : *Juiféran*. »

Er peurkeh Uisant ne grédé ket mui laret ur gonz pen dé guir, eit Job er Roh, ne houié nitra mat.

Neoah, er boulanjer doh er guélet ken chueh ha ken gléb e hras dehon er goleu eit monet de gousket d'er sulér d'er lein.

Érauk monet en é hulé, él men doé ur religion vat él er lod muian ag en dud én amzér-sé, ean hum lakas ar é zehulin eit laret é bédén, mes er hah bras hont hag en doé ean héliet, ne hré meit hum frotein dohton en ur laret é grédo : rron... ron... rron... rron...

« Mar me lausket ket de laret me vatér, Juiféran, tuchant m'hou kasou de valé, pelloh », e lar Uisant dré é chonj.

En un taul sur, ean bas er holeuen étré é ziúhar. Er hah, en tan en é fourch, e fram émesk er hoarh séh en doé er boulanjér é korn é sulér. En tan ér hoarh : en tan én ti; tuchant, é kément léh e zou. Spontet get en eun, Uisant en Toseg e zichen d'en dias get pazeneu en dregei, peder ha peder.

« E ma *Juiféran* d'er lein, ha ma ne gaset ket *abondans* tuchant e vou *rejoéisans* » e huch ean d'er boulanjer kentoh eit n'er lar, ha ean ér porh en ur rédek.

Job er Roh, souéhet, boémet ken e oé digor kaér é vég geton, hayal ur skolaér é klah diskein d'er réral er péh ne houi ket é unan, ne gonprené ket er honzeu-zé. Ean e chongé kentoh, doh er guélet ken treboulet, e oé deit er pautr-sé devout fol. En un taul neoah, ean e huel en tan en é di, ben iuou e oé arriù Uissant én Noguel. Ben é arriùas é Guern-er-hroah, ne chomé kin a di Job er Roh meit er vangoéraj hag un tammig ludu.

Tihet mat e oé bet er boulanjer d'er pautr seud à ziarben d'er goap en doé groeit anehon.

Ur laré e zou, ha n'en dé ket mé en des ean groeit :

A guement e ra goap

Dohlon é stag.

Dihallamb enta : kement-sé e zou guir.

Konpér.

4. — BRAHAD MEIN EN DIAUL

Ne hues chet kleuet konz guéh erbet a bont *sant Kadeu* ? Pas *sant Kadeu Sant-Karadek*, èr hornad bro-men, émen é hon bet liès ér pardon en ur gannein a boéz d'em fenn :

Distroeit dumen, merhig iaouank, nen dé ket de Lokmaleu ?

Ha ni lei a ben disul de bardon Sant-Kadeu.

meit sant Kadeu en Arvor é parréz Belz.

Sant Kadeu e oé é chom en un inézennig vihan é kreiz goeh-vor en *Etel*, hag en diaul en doé groeit marhad d'hobér ur pont monet d'en doar bras en ur zifeur :

« Er hetan er pasou e vou d'ein, emé ean. »

Sant Kadeu e gemeras ur sah hag ur hah abarh. Doh er guélet é tónet d'er havet, en diaul e hoarhé : é ma er sant d'ein, e chonjé ean, meit Kadeu e zigor é sah, er fram ér méz hag arauk : « Chat ! chat ! » Chetu paset er hétan ar er pont. Get er valis, en diaul e ziskar korn er pont en ur vonet kuit.

Eit laret guir, d'er hours sé en diaul e vezé tihet liés en é varhadeu ; ne oé ket ken fin, na ken fal, na ken kuhet él bremen.

Meit, nen dé ket en istoér-sé e fal d'ein kontein d'oh, meit hani brahad mein en diaul.

Nen d'oh ket bet biskoah é pardon *Kelven béniget* dré en hent koh e bas é *Trévaneu-Guern* (kér en erùen doul ?) Nann ? Keneveit-sé e pehé quélet, a drest *Kerméliner*, ar lein er mañné, ur piskol u-ein hir, plom en é saù — *brahad mein en diaul* — hag inou just erhoalh en um zastumé guéharal en horrigañed eit gobér ou deverrans, pen dé guir, un dé, un dén é trémen étal er mein bras-sé e gav unan ag en dudigeu-sé.

— D'émen é het elsé, men dén mat ? e houlen ean get en dén-men.

D'er *Gili-Malgéneg*, emé hennen. D'un éred.

— Mat, emé er horrigan, laret nezé de *Souri* é ma marù é *Douri*.

— Penaus é hanaüein mé *Souri* ? emé en dén.

— Kuit a anaùout, ne pou ket meit laret er honzeu-sé doh taul.

Pe oé doh taul sur, get pred, en dén-men e lar a voéh ihuél : « Laret e zou d'ein laret de Souris é ma marù é Douri. » — Oué-é-é-éh. » En ol e gleu ur gri iein ha hirisus hag e huélun dra du é achap a zan en daul él ur luhéden. Er peurkeh korrigan hanuét Souris e oé inou é cherrein en tammeu bara e goéhé get ré en éred.

Meit penaus e oé bet dastumet er vein bras hont ar lein ar manné-sé ? Chetu er péh e fal d'ein laret d'oh.

Tostik tra d'er mein hir-sé hag e chom bremen é unan — brahad mein en diaul — e oé guéharal (pégours ? hanni ne houï) ur manér kaér ha kavet a vé hoah hiniù (kement-men e zou guir), en ur duriellat én doar, restajeu magoéraj. En Eutru en doé lakeit én é chonj gobér ur vur tródistrô d'é zoar meit, deustoh dehon bout pinùik mat, n'em gavé ketanzaù é unan donet de ben ag ur labour ken bras. Ean bras marhad doh en diaul.

Er marhad ne oé ket hir. Un disfurasion hemb kín. Er vur e vuhe bet groeit en un noz, ha mar behé bet prest érauk en dehê kañnet er hog, en Eutru é oé d'en diaul. En eskem, e labour en dehê kollet mar dehê kañnet er hog érauk achiù.

« Sar on de hounid, e chonjé en Eutru, gobér ur vur ken hir é ken bér amzér ? Ret e vehé bout goah hoah eit en diaul deustoh dehon bout lon erhoalh. »

Allas ! fariein mat e hré. Chetu arriù inou diauled forh pegelement, ré vihan ha ré vras él berpet ha bradeu mein é vonet geté a gement-tu e zon. Prest é er vur d'achiù hag er hog ne gan ket. En Eutru en hum dourmanté : « d'en ihuern è on sur monet tuchant, aben. »

Er vatéh e hoarhé doh er guélet ken chifet.

« Er hog ne gan ket ? émè hi, és erhoalh é er lakan d'hobér, nén des chet méit soubain é lost en ur saillad deur fresk hag é kañou dohtu. »

Kentéh sur, él men dé soubet én deur, er hog e gan : « Kankelan-kelan. Nen d'ein két-mé d'en Orian. » Rah-en diauled e arrest get ou brahadou mein hag é ia kuit fonapl, kollet dehê ou labour. Er vein-sé chomet ar ou lerh è vezé guélet, ken start él mé krogent, léh ou deuzorn, ou divréh ha betag ou bouton kranpœh.

Oliér en tad segal.

5. — PEURKEH PLAH

Er maré aral, me léné en ur gazeten vras penaus un davar-nouréz ag er gér a Roaon en doé tapet prizon aveit bout aliet ha gourhemennet d'hé mitizion gobér fal, mar ne venné ket dehê kol ou léh.

Peré e oé er mitizion-sé ? Allas ! eit en darn muian merhed a ziaryéz, merhed hur bro. Unan anehé e oé ag er hosté ag er Morbihan, ag ur barréz tost de Laoulan. Hé zud, gounidizion, él ma oé er gohan a ejh a vulgale, en doé hi kaset é kours de hoprat, de drizek vlé ; meit él léh hi lakat ar, er mézeu tost dehê, er péh e oé er guellan ha memb ou devér, é ma kaset d'ur gér vras : Pondi pé en Orian.

De bemzek vlé, p'hé des disket un tammig galleg ha deit de vout « dégourdi », el mé laré hé zad, hi arauk de Roaon ha digoéhet just erhoalh én ti miliget-sé. Inou er vestréz dirol men, en doé gourhemennet dehi gobér stad ag en dud, ivet geté er muian guellan, gobér hoari gaér ha buhé fal....

Chetu penaus hiniù en dé, de nandek vlé, n'en dé mui meit ur vambochèrez vras hag ur fal verh, de laret é, é ma koéhet én dévahan pazen ag en dud. Hi zud e lar hoah : « Marivonnig e zou plas et mat, en un ti adres, get en intron vras ». Tud innosant ha kablus dreist peb tra. Ne vehé ket bet guel dehê é has dohtu de greiz len en Dordu, eit bout hi lausket monet, ken abret, d'hum gol d'er hérieu bras ? Geou, ha divlamoh e vehent hoah.

Peurkeh Bretonnézed sot !...

Chakouz.

6. — DIAUL ER HROÉSTI

Er Hroésti e oé guéharal — me lar guéharal, rak bremen é ma chanjet en treu — e oé enta guéharal get Siliag, Leskoed, Gouareg hag un nebed parrézieu tro ha tro, bro er gévr (chèvres). Hiniù en dé é vé hoah groeit ag er Hroésti, bro er gévré ru, Guéharal, ér Hroésti, foer er méned gavr e vezé de Huinér er Groéz. Goreu Siliag, bohou Leskoed e larér hoah hiniù en dé. Dam ! ér lannegi vras-sé, él ré Siliag, labouret bremen gozik rah, lann Lokrist-Ploerdud, deit de vout koed sapin ha reral, é vezé maget un nivér bras a hévr, ha chetu

penaus é oé en treu a pe oé degoéhet en istoér é han de gontein d'oh.

Er hlohour pé sakrist e oé nezé ér Hroësti e garè mat é vannig, èl lod kaer a dud hoah hiniù en dé, ha beb eil taul, tro en amzér, é vezé guélet é rinsein é hargaten get chistr ha guin ardant kement ma vezé deit, ben en noz, er sakrist de vout sah chistr!

Ur labourér doar ag er vorh, ur farsour, braù é gout, e lar un dé : « Arsa, er peurkeh klohour-sé ne vo ket guélet divoem é son en Anjelus noz. Koustelé me zegasou mé spered dehon un dé benak ! »

Un dé enta, èl ma tosté kuh-hiaul, en dénsé — Job Malardé e vezé groeit anehon — e gas beta troed en tour, ur boh koh, hantér griz, en doé én é greu. « Chebou », emé ean. Job Malardé e stag er lon ber-bér doh er gorden gloh.

Er boh-sé ha ne oé ket duah de vout staget, e saill d'un tu ha d'un tu ral, hag er hloh e vransel hag e son. Er boh e saill muioh mui hag er hloh e son kriouh pé kriu...

É kleuet kement-sé, er hlohour, bojardet get en ivaj, e ia de huélet petra zou a neué. Rah en dud e zo soché; dén n'hanaù er hlohadou-sé. Um dolpein e hra kent pél er vorhizon ha réral él lér-gér (place publique).

Er hlohour a hér, e zégör dor en iliz. Na péh un dra! Guélet e hra ur lon du, bleuek. Hennen e ra dehon, é poué galon, un taul ken start ma koéh er hlohour a blat ar é ziardran.

« Pardon, men Doué, mizérikord ! » e huch er hèh dén. En ur ziskrap, en ur ridek, chetu er hlohour é kreiz er lér-gér.

« En diaul ! emé ean, en diaul e zou én iliz ! »

« En diaul ! Nen dé ket kréadap. »

« Geou, geou, emé er hlohour, ur lon du blèuek ; en diaul é sur. »

Chetu obeit nehoah ur vanden tud én iliz. Krénein e hrant get en eun. Soéhet int, kement èl er sakrist é huélet, ar é grabonneu, ur lon du, blèuek ha kornek hag e saillé d'un tu ha d'un tu aral, d'er blué ha d'en dias.

Ben er fin, unan benak, hardéhoh eit er réral, e lar, en ur dostat get goleu, rak nosat e hré : « Meit boh Malardé é hennen, ha pas en diaul ».

É kleuet kement-sé, en ol e zou hardéheit. Distag e hrér er boh. Bréuet e oé, blonset ha biskornet en ur skoein doh er mangoéieu. Hanaüet é get en ol a houdé, nepas eit boh Malardé, meit eit diaul er Hroësti.

Arlerh, pél arlerh, hiniù en dé, kalz a dud e zou hag e gred ma oé er lon-sé boh Malardé, é oé spered en diaul geton. Ne houian ket mé ataù, meit er péh e zou er huirioné, klohour er Hroësti, a houdé er maréad-sé, nen dé ket bet guélet mèu.

N'hou pou meit goulén, er huéh getan ma kaveet en tu de dremén dré borh er Hroësti, ha kement dén e zou e reskondou d'oh.

Geou Laouen.

7. — A VISKOAH MESTR MUT ERBET NE VÉ CHERVIJET MAT

Bout zou guersou amzér, un dén a gosté er Hernéu, ankinet abalamor d'ur proséz hir ha louius, e gleuas laret un dé penaus én aféried sort-sé é oé mat goulén sekour get sant Iouan. Rak ma oé er sant bras-men avokad én é vuhé, ean en doé hoah, goudé é varù, er gelloud de lakat er huirioné de splannein. Meit, eit bout surot de hounid, nen doé nameit gobér ur perhindé betag er chapél gloestret de sant Iouan, é parréz Bubri, ér vro pourlet, ha heli er vinoten en doé groeit guéharal er sant-sé.

En ur gleuet kement-sé, deustou ma oé un tammig hir er valéaden, er Hernéuad e lak én é chonj gobér er perhindéssé. Gusket en doé aveit er voiaj, ur boteu koed fretenet ha tachet mat ; keméret ur pen-bah én é zorn, ha goudé en um lakeit én hent get lod kaer a gonfians hag a volanté vat. Meit ne gandalhas ket pél én hent mat ; ré ziés é kavé monet èlsé berpet én éandér, ha dré er bed, a voten de flagen. Nen doé ket chonj anehon penaus hent er baradouiz e zou goleit a zein hag a spern ! Bouraploh é kavé, un tam mat, heli en henteu pras ; rak nen doé ket kavet en tu de dorrein é séhed é fetan sant Iouan, é parréz Silieg, èl men doé groeit ol er perhindéron én é rauk.

Guéharal er sant-men e oé obeit de ivet deur ér blommen-sé, hag a houdé, eit derhel chonj ag en inour groeit d'ou farréz, en dud en doé reit hanù er sant d'er fetan. P'en dehé en démen kavet en tu de ivet ag en deur beniget-sé, marsé é vehé bet mouget er hrouéz en doé kroget én é ziarbarh get en ivaj miliget ; rak, ret é laret eùé penaus er Hernéuad-men, èl lod kaer ag é ganbroiz e oé ur boh get er guin ardant. Er guél ag en davarn hembkin e gasé en deur én é veg ! Ha trahoalh

a diér sort-sé vezé kavet ar vord en henteu aboë nezé, degor frank en nor anehé doh er gortoz hag ur vestréz ampert énné ayeit en degemér.

Memes tra, get e hrsas monet a dammigeu, é oé arriuet, ur huéh benak, ur sort, é sant Iouan. Ha mal bras e oé dehou arriù, rak béh e oé bet getou monet én iliz a pe goéhas ar er plas én ur zihostal. Er vabelig e oé é chubat er chapél, falgoutant é huélet un dén doh um lezel en ur stad ken diharak, e laras drézon é unan : « Tuchantik, mé handerù, mar ne hues chet sauet ahanesé me hrei ur braù a dap d'oh. » Ha kent monet ér mez ag er chapél, ean é dap tok er mèour ha getur skél er lak ar dorn sant Iouan. Ur Hernéuad é tihun hantér bojardet berpet d'en ivaj, e oé boëmet mat doh um gavet astennet én un iliz; meit souéhetoh e oé hoah é huélet é dok ken ihuél pignet.

El nen doé guélet na kleuet dén erbet én iliz, ean gredas é oé er sant en doé hoariet dehou en dro kam-sé. Eué, ankoéheit dehou patériou ha proséz, ean e ias kuit, hemb é dok, fachet ru doh er sant, én ur gontein de rah en dud e gavé ar e hent, er péh e oé degoéhet geton. Distroein e hrsas d'er gér, meit devéhatoh é kollas é broséz, rak èl just, sant Iouan ne hellé ket rein dehou er péh nen doé ket gouennet.

Mari er Bourlethen.

8. — SPONTAILL MANNÉ GUGAN

Mar zigoéh t'ob biskoah monet ag er Gémené de Seglian, pe vehet arriù hantér hent d'en diu vorh, hui e hrei dré en hent bras tostik un hantér tro doh treid ur pikol mañné hanauet mat get ol en dud ag er hornad.

Mañné Gugan aveit Seglianis e zou er roué ag er mañnéieu : Er Roméned, én amzér goh, en des en trézet get Sézar, hag hiniù en dé é kavér hoah arnehou restajeu en hent romén e ié a vañné Kastenek, étal Sant-Nikolas-en-Deur, bet Karhél.

Krapet ar er mañné-sé, mar e hues un tammig amzér, ha sur ne gollehet ket hou poén. Hui e huélou én tu doh er huuhiaul, tour kaér en Intron Varia Kernenan, sauet ar lein ur mañné ihuél ; é holern hag ér hreiz-noz, borh Laoulan en un deyalen goleit a goed, ha groñnet dré er Mañné-Bras, mañné er Gerneué, hag hani Restermen ; pelloh, borhig Zilliek, en ihuellan en des sauet er Breihiz é eskopti Guénéed abéh

(850 troédad adrest er mor), en tu doh er hreisté, borh Seglian goleit el get ur gouronen dré goéid ihuel, manér Koed-er-Fau, ér gévred, mañnéieu Malgenek ha tour Kelven ; en tu doh er hreisté, adrest Locmaleu hag er Gémené, er sel e ia ker pel, ma kréder guélet Inizen Groé get er mor bras en dro dehi.

Devér é enta bout ar lein Mañné Gugan d'en dé, pe vé dizolo ha splann en amzér. Devér é eué d'en noz, eit e ré e gar kleuet ha guélet treu feitus ; mes en dud gouï e zeli pellat a zoh er léh-sé, mar ne vennant ket séhein get er spont ha get er lorph. É Mañné Gugan en hum dolp er horrigañned eit gobér ou farseu hag ou hrolleu-noz, ha liés, kleuet e vé Kar-en-Ankeu é tremen, en ur hobér un drouz eahus, dré hent er Roméned.

Cheleuet kentoh petra e arriùas un noz get Leich Berchennik ha Job Malardé. Er hetan en doé tregont vlé a houdé foér devéhan Sant-Lorans, hag en aral, nandek a houdé pardon Sant-Chuchan. Mévelion ou deu ti Julian en Dantek ag er Stanguen, n'ou doé ket ou far eit jiboésat er gadon, er broh er heveleg. Diù pé té guéh peb suhun e hent arlerh koén de lakat ha de seuel ou laseu, ha sel guéh e té get hé deu pé tri péh jiber, hag e vezé guerhet, er ieu arlerh é marhad er Gémené.

Un noz ma oént, étré cr Seih-Auél hag en Toul-Skarh, doh tor Mañné Gugan, e sonnaz kreiz-noz én ti a gér er Gémené. « Damb d'er gér, emé Leich, arriù é kours er horrigañned, hag é omb ar ou doar. — Ia, kansort Leich, mal e vou d'emb kuitat el léh-men. Doué e virou n'arriù droug erbet get n'omb... Cheleuet !... A ! santéz Anna, Kar en Ankeu ! Difréhamb, me héh Leich, difréhamb ! É ta ar n'omb ! »

Kleuet é vezé un drouz eahus, él trouz rodeu-kar e chourikai ha goleit e oé Mañné Gugan a fulad tan én tu doh Locmaleu : Rouik ! Rouak ! Rouik ! Rouak ! brr ! brr ! » Leich ha Jobik e gemér ou boteu én ou dehorn ha lampein e hrant a ol hou nerh de gavet er Stanguen.

Kignein e hrant ou diúhar hag ou zreid get er skodeu-lann hag er vein, hag er skoselleu e gavant ar ou hent ou guint beb eil pen. — « Ai ! Ai ! O men Doué ! Kollet-omb, me heh Leich, kollet-omb ! Sant Chuchan beniget, sekouret-ni ! — Intron Varia Kérnenan, emé Leich, dihuennet-ni doh en Ankeu ! Men Doué ! Men Doué, pardon ! É amb get en diaul korv hag inean ! Pardon, men Doué ! »

Kaer ou devoé hastein ha ridek, é oé ataù er spontaill ar ou lerh, ha sél guéh ma koéhent é tosté dehé : « Rouik ! Rouak ! Rouik ! Rouak ! brr ! brr ! »

Arriù é neoah en deu jiboésour get en hent-kar ; n'en dint ket mui pél a zoh er gér, donet e hra dehé un tammig kalen...

É kory ur berrig amzér é mant é toul dor ou mestr ha kentéh én ti. Souéhet é huillet é zeu veuel é tihostal ha goleit a huij, Julian en Dantek e houleu geté : « Petra e zou ? — Kar-en-Ankeu, er mestr ! É ma Kar-en-Ankeu ar on lerh !... Chetui ean é arriù ér porh ! » Kentéh ol en dud, dastumet eit filaj éti en Dantek, e saù skontet, eit gout petra e zou. Meit ne huéllant na ne gleuant nitra, ha prest-ind de sellet en deu veuel él tud amoédet ha d'hopér goab anehé. Neoah goudé un her-radig amzér e kleuer un hoahereh sklintin étal er fenestr : « E ! E ! E ! » Ol er filajerion e héris, hag e hra sin er groéz. Er merhed hum daul ar ou deuhlin : « En diaul, emé d'int, éta ar n'omb ! »

Pautred ha merhed, deit a Valoré pé a Vranzar de filaj d'er Stanguen en noz-sé, e hortas saù-hiaul de vonet d'er gér. En déieu arlerh, ne oé konz ér hornad abeh nameit ag er péh e oé arriù get Leich Berchennik ha Job Malardé. Ol en dud e gredé ou devoé kavet spurmanteu en noz-sé é Mañné Gugan.

Un dén hemb kin e devehé bet gellet disfari er réral, Matelin Fistoulik, er luemmour koutelleu a Hoareg. Matau en doé en dé-sé ér Gémené luemmet marsé kant koutel, sizaill ha kizel ; mes lonket en doé er héh dén kement a chopinadeu-chistr, ma chomas bet hantér-noz ramblet doh tor Mañné Gugan en ur vonet d'er gér. Pe saúas, goudé un huniad-kousket, ean e huélas deu sked é tremen dré er lann : « Jiboéserion, emé en dén, pe hrehen un dro kam benak dehé ». Ha chetu ean é lakat kentéh é verlim de droein hag e pouizein arnehi a ol é nerh get ur pikol koutel, en ur bostal ar un dro arlerh Leich ha Jobik. Trouz er rodeu hag er fulad-tan e saúé ag er velim en doé groeit de veuelion en Dantek ridek ker fonnapl d'er Stanguen.

Marù é guerso Matelin Fistoulik, hag alkent e kavér hoah, mar a noz, spontailieu é Mañné Gugan.

Me hamarad Joachim.

9. — NATUR HA DISKADUR

D'er hours-sé, manér *Koed-Kodu* e oé én é bonifkat, de laret é, er guellan men dé bet biskoah, hag en duchentil en darempredé tro er blé.

Un dé ma oé en Eutru é teviz get é veitour, é ta dehon de zisplég er laré-men hag e hanaúamb rah : « Dré natur, emé ean, er gèvr e ia de brons. »

« Gout erhoalh e hran kement-sé, e reskond er peizant, ker-klos él un al, hag e lar : « Guel é natur eit diskadur. »

« Ho ! ho ! e hra en Eutru, gorteit un tammig nezé, mar plij genoh. Rak, mar laran mé er huirioné, hui lar hui ur geu. Guélet e hramb é buhé er sent, tud a fal vuhé : laerion, mul-trerion ha réral é tonet devout sent bras, é tiskein er relijon. Sellet hoah, m'em es ér manér ur hah disket de chervij guin doh taul kerkloas él peb marmouz (singe) ha ne laréet ket é ma dré natur neoah. »

« Fét ag er péh e sél er sent ne laran nitra rak en dud-sé, ken hum govertis, ne oent meit fariet. Ou natur e oé mat. Sétet (seulement) me véhé koutant bras de huélet hou kah é chervij doh taul er guin-sé, e lar d'é dro er meitour. »

« Es e véet lakeit koutant, emé en Eutru. Deit genein arhoa de vérenein ha hui huélou. »

En dé arlerh sur, chetu er peizant doh taul en Eutru, ha geton en é sakod ur vouistig koed, hag ér vouistig koed-sé ur logoden.

El men dé er hah é tiskarg huin ér guér, ean denn é vouist ag é sakod hag hé digor. Kentéh : prrrr.... chetu achapet er logoden. Kentéh eùé, er hah e lausk er vouteill de goéhel, hoér e véhé oëit dehi, hag e saill a blom ar er logoden : Er vouteill, un diù pé térr guéren, un tri pé pear plad e zou drailliet ; er guin e zou chuiliet hag en Eutru e chom mut. Doh en drous, doh er vorb (écho) ag en treu é strakein, er vateh e zou deit de huélet.

« Ha ! ha ! ha ! e laré er meitour d'é vestr én ur hoarhein, sellot bremen ma nen dé ket guel natur eit diskadur ! »

« Geou, geou, e reskondé en Eutru dousigeu, guir é. — Ia, guir erhoalh, emé er vateh d'hé zro, setet (seulement) nen dé ket ret d'oh torrein er péh e zou ar er daul eit kement-sé. »

Dam ! e chonjé er peizant, koutant devout tihet é Eutru, pe vé disket unan é vé berpet diar é goust.

Job en Toul-Flat.

10. — IANN FINEU

En térru huellan kér e zou ér vro, e laré hun tud koh, a viskoah e zou *Guénédaul Pélan*, er *Gili Malgeneg* ha *Kénépion Laoulan*. A houdé é ma lakeit en doar lann de tallout en doar labour, é ma chanjet pen d'en treu.

Er huellan mechér e zou eùé, deustou dehi bout en disprizetan hag en dizinouretan, é hani ur laer tré ma vé lausket d'er gobér.

Iann Fineu, é chom nezé tostik tra de *Goeh-er-Legan*, e oé er iouankan a seih mab, diméet rah nameit on ha plaset él meitourion é tachenneu vad tro-ha-dro.

É vam, intanvész a houdé pelzo, laré déhon liés : « Arsa, Iann, me mab peur, chetu hui oédet mat, tregont vlé tuchant, mal e vou d'oh chonjal diméein ha seùel tiegèh él ou predér. En dé d'ein de dremén e zou tost, ha hui hum gavou diskonfort hous unan. »

« Mé, me mam, e reskond Iann, me vou mé laér. — Laér ho! diaul bras! e hras en hani goh séahet. Pas elkont! Biskoah é ligné, é famill Fineu e hes bet hoah ur laér, ha hui vehé er hetan de gousi, de zispriz, de zizinourein en hanù sé ken onest en des paset d'oh hou tud koh : Doué d'ou fardonou. »

Er boufam e ouilé...

Gout erhoalh e hramb penaus perh er ré goh ar er ré iouank, hiniù en dé, e zou distér, hag er rémen ken dirézon; eùé, chetu respont er pautr Iann : « Ne vein ket laér sur, emé ean? Geou me mam, droug ha mad genoh. A mem bredér, me hra fuit. » Chetu oeft enta lann devout laér. Ni huélou devéhatho penaus en des troeit é vuhédegh.

Deu lavar e zou hag e lar :

Oñestiz en des é bris.

Hag en al :

*Treu deit a goal hent,
E ia fonapl ou hent.*

Gout erhoalh e hramb eùé penaus ne vé ket laér un dén a hantér; nen des chet a vrih-laér :

*En hanni a laér un u,
E laér ur jau pe gav en tu.*

Un dén e zou laér tré pé nitra, ha chetu perak en dud-sé a zou deit fal é kement bro a zou, ha guel arzé. En dé arlerh,

aben é ma komanset Iann get é labour. Ur bosér ag er Gémené, deit de glah ur lé d'ur gér étal ton, en des lausket é gar ar en hent bras, rak en hent bihan e zou fal. El mé oé fal en hent bihan, er bosér e ias a droed. É tonet éndro, é lé ar é ziskoé, en ur bas en ur vanaleg ean huél ur votez koed neué flam é lein er park. Arriù d'en dias, ean gav un al. « Sél, emé ean, diù baréz! » Hag en ur zisam é lé, ean de glah en hani en doé guélet é lein er park, rak « mat int d'ein », e laré ean hoah doh é ansé.

Iann, hag en doé stennet er peinch-sé dehon, ne horté meit kement-sé eit skapein er lé.

Arriù éndro get é votez koed, er bosér ne huél mui seblant erbet ag er lé. Goudé bout er hasket hir amzér, nitra hoah. « Afé! emé ean, kollet-é. Ret e vou d'ein monet de glah un al é zou chomet ar me lerh. »

Iann, hag e oé arriù éndro, é lar dré er chonj : « Er hetan em es bet, en eil em bou hoah. »

Chetu er bosér é tonet get en eil lé. Doh er guélet, Iann ér vanaleg e hra : « Béèè... mèèè... béeè... mèèè... »

« Kiens é ma me lé ketan émesk er bonal ha n'er haven ket. » Ha ean, en ur zisam en eil lé él er huél érauk de glah en hani kollet.

Iann ne horté meit kement-sé eit skapein en eil lé él er hetan, hag er bosér chuél é troiellat émesk er bonal hemb kavet nitra, e zou diskonfortet é huélet é ma laéret rah é léieu.

Ne larein ket d'oh rah troieu lann goudé er huél-sé. Un dé, ér marhad ér Gémené — ne oé ket hoah digoret er jiboés — ean huerhas, é lém klujeri, ur sahad kegined d'ur marhadou amonen a *Bloerdut* : Dihoollet, emé ean, mé huélou er jan-darmet, meit klujéri vad ind. »

« Ia, ia! » emé er marhadour, en eur zastornat barh er sah.

Un dé aral, én ur foér, en doé laéret ur vuoh doh toul dor er *Groéz-ru*.

Un dé aral hoah é oé oeft de laérein déved de *Vanné Guégan*. Ur maoutik kornek, chomet hemb bout serret, en hum froté en dianvész ag en nor : « Chetu unan d'ein ataù », e lar ean. Hoah en déhét bet réral, meit en nor e oé sparlet mat hag er mestr en doé kleuet. Ret e oé bet de lann garhein, achap get e vaoutik. Deu béh a uigent réal en doé ean guerhet ér Gémené en dé arlerh.

Ne gontein ket d'oh en ur huél rah troieu Iann nag é laéronsie, ré hir e vehé; mes ur fin e zou berpet. Er mar-

arlerh, berpet ér Gémené, ean laér ur jau doh ur voéz a gosté er leinieu-zé. Honen en des gouiet kentéh ha get er jandarméd é ma tapet lann en ur vonet a gér.

« Hola ! emé hi, er jau men e zou d'ein mé. — D'oh hui, e reskond lann, a houdé pegours ta ? — Ama, e hra hi én ur skrapein er stag ag é zorn, mar dé er jau men doh, laret a bék lagad é ma borgn. — Er jau men borgn ? ag en hani deheu, e lar lann get reihted. »

« Hag en hani deheu ? e hra er voéz joéius ? — Pas, pas, emé lann, é huélet e oé manket, ag en hani klei. »

« Nen dé nag a glei nag a zéheu », e lar er boufam en ur ziskoein é zeuagad.

É huélet kement-sé é ma ranjennet er pautr lann get me iondred korden ha kaset d'er prizon. Dohta d'é laeronsieu nivérus é ma abarh a houdéveh. Ne vehé ket bet guel dehon seintein doh hé vam ?

11. — EN TAPOUR RAHED

ISTOÉR GUIR

Er gouian-sé, er filaj noz e vezé groeit en ur hreu é lost me zi, ha bamnoz hemb mank, revé er mod, ol merhed iouank er hornad en hum zastumé inou d'hobér ou labour ha mé geté.

El mestréz en ti me oé eùé, dré oed ha dré zroed, mestréz er filaj, karget de lakat ranj ha peah pe saué bék, arrestemant ér farseu pe ient ré bel, fin d'er filaj pe vezé en ér, ha laret er béden eit achiù.

Bamnoz eùé, goudé bout groeit ou labour : malet avaleu, hachet lann, bouiteit er loñned...., é té d'bur guélet, get lod kaer a gansorted aral. ur pautrij iouank — seitek vlé a boén — hanuet Guillerm er Gal, meuel bihan é tachen lein kér.

Braù e oé farsal get Guillerm ha dibaudik er guéhieu mé faché. Eùé, plijadur ha bourusted e gavemb é hoari dehon troieu kam. Un noz neoah ni ias ré bel.

Groamb hinoah un dihaden de Huillerm, e lar unan. Lakamb ton de dap rahed. Er péh en doé kousantet en ol aben.

Chetu enta Guillerm ér hreu, revé é akoustumans, ha mé de laret ben un herrad arlerh :

« Arsaù ! me zud vat, ur gousians é kleuet er rahed er blé-men. Gouniet ér er vro anehé. É mant azé ér sulérieu : krap, krap, krap, krap. Débret e vehemb dehé arlerh, pe vou achiù er gran. »

« Mes, e lar unan ag er merhed iouank ag er vanden, nen des ket meit un dra d'hobér : ou jiboésat. »

« Ou jiboésat ! plah peur, e reskondan dehi, na penaus ? Kement-sé e zou labour er hah. »

« Mes geou, é lar un al, és erhoalh é. Er loñned-sé e vé é falé d'en noz é klah ou bouid. Ama ! ré e ia d'er sulér, ha goudé bout digoret er fenestr, e fourbouch é kement léh e zou eit ou lakat de saill. Unan e chom dianvéz, édan er fenestr, get un dra don benak él ur golo bara, eit ma chomeint abarh ur huéh koéhet, ha beet sur é veint distrujet rah ag er hetan taul. »

« Dam ! e lar Guillerm, me ici mé erhoalh, mar faut, get er golo bara. »

Hag er réral de reskond bean : « Ha ni merhed, damb d'er sulér ! »

Chetu ind enta ér sulér get chubelenneu, bihiér, bareu benal..., ha de chubat, ha de fourbouchat ag ur pen d'er pen aral ; é kement léh e zou.

Guillerm e zou ér porh, édan er fenestr digor kaer, er golo bara ar é ben, prest de blomein ol er rahed e goéhou d'en dias.

Én un taul, diù blah hag e oé geté peb unan ur seillad deur, ou bann ar un dro, ar ou nerh, ar ben er héh Guillerm.

Treboulet, blaohahet ken e chonjé sur mat bout arriù é kreiz lén en Dordu, ean daul inou é holo bara : « Peuh ! peuh ! peuh !... » ha kuit, hag arauk, fachet ru.....

Diméet é Guillerm pelzou amzér, ha bras é vugalé, ha nen des ket hoah pardonet d'ein devout hoarriet dehon en dro kam-sé.

M'hou ped enta, me zud vat, ma ne fal ket d'oh kavet fachemant ne laket ket biken er hautred iouank de dap rahed. Nen des ket nitra falloh.

Mari en Néerez.

12. — ANDOUILLEN KROÉZ-EN-NASION

ISTOÉR GUIR

Kleuet e hues konz a Groéz-en-Nasion. Er groéz-sé en hum gav ar en hent bras, tro-ha-tro de hantér hent étré er Gémené hag er Faoed, étal en tén-kroéz groeit get hént bras Sant-Karadeg de Verné, én ur drézein hanan.

Hui hanaù marsé en davarn e zou inou a kosté ? Én davarn-sé é arrest en darn muian ag er basajerion eit kemér ur chominad chistr pé deu de dorrein ou sihed, mar bé tuem, pé ur huéh guin ardant benak eit tuemet er galon mar bé iein.

Tri honversour ag er Gémené, marù bremen un tammig sou — chetu perak é hellan ou hanüein d'oh — *Piero, Jozon* hag *Ogust*, én ur vonet bep suhun d'er marhad d'er Faoed, e oé kustumet, él er réral, de saludein er chapél-sé digaré kemér ur huéh, lakat en tan ar er butum, rein amzér d'er jau de dennein é hanal ha laret un nebed farseu de vestréz en ti (ur gomér hag e oé distaget mat hé zead).

Er maré mé konzan d'oh en doé, en davarnouréz-sé, lahet hé fenmoh ha lakeit de vogedein én hé cheminal ur pikol andouillen, sort ne vé ket guélet kalz, unan ag en dibab. Deurennein e hré dént en tri marhadour-men doh hé guélet, drest peb tra ré Piéro.

« Ret e vou d'emb hé laerein », e lar ean d'er réral. En davarnouréz ne oé ket hemb gout ou chonj. Ou guélet e hré sél guéh, é hobér er liz d'hé andouillen, ha kleuet memb hi doé un dra benak.

« M'ou zihou un taul benak ! » e laré hi dré hé chonj.

En taul-sé e arriùas. En dé mé ma lakeit en andouillen de boéhein, honen en des bet chonj mat de lemel er grohennen vras diar er lein, goudé men dé bet un herrad én deur, hé harget éndro a gaoch kezeg hag é lakeit ér cheminal just él mé oé érauk.

Dé marhad er Faoed, chetu en tri Eutru én ti, él berpet, get er chonj arrestet mat de zonet, er huéh men, de ben ag ou zaul.

En davarnouréz, hemb gobér van a nitra, digaré monet de glah chistr, e chom pél hemb tostat d'en ti, eit rein amzér dehén de skrapein hé andouillen. « Chetu er momand », e lar Piéro én ur drohein, get é goutel, er stagel e zalhé é pign ou hoantaden ; hé boutein én ur sah hag er sah ér har, e oé groeit ker fonnapl él ivet ur huéh picherel.

* Dígaset un droiad aral », e lar unan arlerh en al.

Ret é diskoein é homb tud vré (généreux),
Ér gér é von chervad goudé.

Arriù ér Gémené, en dé arlerh aben, é ma poéhet en andouillen. Chetu hi ar en daul.

« Foéuet hi des », e lar Jozon.

« Pas, start erhoalh é ; nen dé ket fouist, meit hanvo e za anehi », e lar Ogust.

« Nen dé ket séhet mat. Ré dru é ma chomet, e lar Piéro, meit ba ! trohamb berpet. » Ha get é goutel éansé hé zrohein. « Nen dé ket poeh, emé ean. Nen da ket er goutel abarh. Sortmen e zou guénv. »

« Foén e zou abarh, e lar Jozon, pé hiaut. Kaoh kezeg ! Er stronk ! »

« Ia, ha blazein e hra », e lar Piéro.

« Ah ! Foei ! » e hrant ind ar un dro.

Kouion kaer get er vég, chetu en tri labous kuit hemb laret gir de zén, ha neoah, en déieu arlerh ér Gémené, en ol e houié fars *pautred en andouillen vrein*.

Ostizéz Kroéz-en-Nasion, ne vanké ket arlerh a laret liés d'en dri laér, get ur min-hoarh goapour :

Na me andouillen ? Konzet pautred vras !

Mat e oé er lip ? Huek e oé er vlat ?

« Pas pikol, komér... — Guel arzé, Baltas. »

13. — EN DEU ZÉN BOS

É kement bro e zou é vé konzet ag er horrigaïned, ha kement-sé e hra de lod kaer kredein penaus en dud-sé en des biüt ér vro-men en un amzér benak.

Er horrigaïned, e larér, e oé tudigeu bihan ha distér hag e viué forh koh, pen dé guir haneh, hag e vé konzet anehou én istoér, en doé kant vlé hag e oé hoah biù é vam.

Ou chér e vezé koh a viskoah. Rous a fas él un toseg ; deulagad bihan ha luem ; bléu du frizet ; ou hanal e vlaazé. Get en drázé, tud diloui ha liant él gadon. Gusket e vezent get gloan, krohen deved er liésan. Ne sauent na ti na loj ; ou lojeris e vezé é touleu, édan er meineu roh, pé en ur grouizen benak. Ne labourent ket muioh ; ind e viué él ma hellent, er liésan get laéronsi ha skrapereh, chetu perak é vezé groeit dehén ur brezél kri, rust ha dalhabl. Chetu perak eue é mant bet dismantet rah, ben er fin. Lahet e vezent pe vezé gellet, hemb mank ha hemb pardon. « Korrigan a vallo », e larér hoah hiniù en dé, get hir chonj.

Er muian e vé konzet, ag er horrigaïned-sé, e zou get ou festeu noz hag en troieu kam e hoarient d'er geh tud e zigoéhé é kreiz er festeu-sé. Krollein geté e vezé ret d'en ol, liés betag en dé. Guéhavé neoah, ind e zifeuré un andel tra benak él leskel hou potéz de goéhel en un tachad (en dans e vezé ardro)

hag hé hemér, éndro arlerh, hemb torrein er pas ; de laret é, hemb mankein én dans. Mar zéh de ben ag er gobér, é vezeh lausket de vonet kuit dohtu.

Mes, é han d'arrest, mar faut d'ein laret me sorhien, rak, marsé, hui grédehé é hon forh abil, ha hui hel bout sur penaus ar er poént-sé, ne houian nitra agren.

En noz-sé enta (noz foer *Laoulan*, eit laret just en termen), en ur groéz hent étal *Treskorn*, ar hent er *Gémené*, émen ou doé en akoustumans de n'hum dolpein, en hum gavé ur réjoéisans vras (un éred marsé), get ol er horrigaïned ag er hornad. Ré koed *Treskorn*, koed *Kerzan*, koed *Kodu*, ré lann *Lokrist*, lannegi *Siliel* ha réral hoah, pe zigoéhas d'un dén bos arriuein é kreiz er joéised-sé.

Mar hues él d'ein, kleuet forh sorhienneu, ne hues ket taulet eùé é vé énné berpet unan bos, pé kam, pé borign, pé dal ?... Faut krédein é oé d'er hours-sé, forh tud maheignet. Dam ! Nezé er bleidi en doé amzér bourabl ha nivéret e oé er bed anehé, hag en dud péchanj, eit hum zihuen, e vezé goalauzet d'er loñned-sé.

En dén bos-men, hag e hues kleuet konz anehon marsé, pe larein d'oh é hanù : *Job Kachéch*, kemenér é *Kénépéon*, e oé chomet, eit inourei mat er foér, betag en devéhan, é tavarneu er vorh, hag e zé d'er gér diskonfort kaer, ponnér er pen meit skanù er ialh, hag open, fariet en doé ar é hent. Paset en doé él léh arriù, pen dé guir, é oé étal *Treskorn*. Mes, mar oé un tammig mèu, mar doé guélet « Michel » édan er chopin, el mé larér, en un taul chetu ean divéuet ha'bamet ar un dro é huélet kement-sé a zeverrans d'er hours-sé ag en noz. Mes, allas ! ne oent ket bet hir é chonjeu ; kentéh, chetu ean groñnet a gorri-gaïned ha stleijet er fest, droug ha mat geton.

Er soñnen ne oé ket ag er ré kaeran. Tér gonz hemb kin : « Er lun, er merh, er merhér », ha ne oé ket ret bout forh digor a spéréd eit hé diskein en ur bér amzér.

Monet e hré en treu ag er guellan : « Er lun, er merh, er merhér », hag er bos e ié de hél. « Jip d'un tu, joup d'en tural ».

« Er lun, er merh, er merhér ! » Mes chetu tér ér zou é ma é torrein en tér gonz-sé, ha torret é ben hag é ziskoarn ken en dé boaret, ken ne houi ket petra e lar kin, hag er soñnen ne chanj ket tam...

« Tuchentiled, e lar ean, ben er fin, mar plijehé genoh me cheleuet : Hou soñnen e zou braù, braù memb, mes nen dé

ket hir erhoalh. Pe vehé laret : « Er lun, er merh, er merhér, er sadorn hag er guénér », é vehé kalz braúoh eit nen dé. »

« Guélamb ta », e larant ind rah ar un dro ; ha ind de grollein get er soñnen neùé-sé.

Biskoah braúoh ! Guel pé guel é hé en treu, ha guel eùé é hré Job Kachéch : « Jip d'un tu ha joup d'en tural. »

Eurus, koutant ha fiér de gavet ur soñnen ker Bourabl, er horrigaïned e houlen get en eil d'égilé : « Petra e hramb-ni dehon eit er péein devout groeit d'emb ur soñnen ker kaér ? »

« Lammamb é vos geton, e lar unan. Lammamb é vos geton, e lar en ol. » Er péh e oé groeit aben rak ma ne oent ket ré vat d'hobér soñnenneu, eit treu blaouahus sort-sé, ne oé ket é nep tu, na auzour na sorsér eit gobér méh dehé.

En dé arlerh, pe oé arriù ér gér, en dud e oé souéhet é huélet un dén plom ha dispak, ur labous merhat, él léh unan bos ha diharak él guéharal.

Un dén bos ag ur parréz a kosté, a *Seglian* : *Iann er bos a Sant-Zénon*. — Ne oé ket hanauet méit édan en hanù-sé. Hañni ne houié é leshanù, na ean merhat, n'er gouié ket muoh, Iann er bos enta, goudé bout groeit er barouour ér foér, épad en dé, e zé d'er gér, er mitin-sé, koutant a gé. — Groeit en doé un devéh mat en dé érauk, gouniet en doé ur skouid, triuigent blank bihan, pas unan muoh na nebeto, ha kleuet e vezé é laret d'en ol e gavé ar é hent : « Me garehé, me héh, emé Iann, é vehé foér *Laoulan* bamdé », pe zigoéhas dehon, é Kénépéon, kleuet en doére blaouahus-sé.

« Peral ne brehé ket hui kementral ? » e lar dehon lod kaer a dud. Guir é, ha ean de gavet é gansort *Job*, eit gouiet penaus en doé groeit eit hum zijablein ag ur stad ken divalaù.

Hemb nahein na kuhet nitra, hanen e gontas é zoéré, ar un dro én aliein d'hobér kementral.

En noz-sé aben, chetu enta Iann er bos é honest, d'é dro, de gavet er groéz hent hont, dedal *Treskorn*, émen é oé laret dehon ha d'en ér é oé oeit en al.

El mé oé engorto, er memes treu e arriúas. Én dro fest é oé boutet dohtu. Ha guel eit er anderù *Job* é kañné, a bouiz d'é galon, er soñnen neùé-sé :

Er lun, er merh, er merhér,
Er sadorn hag er guénér.

ha kalz guel hoah é hré : « Jip, jip d'un tu; joup, joup d'en tural ». Ben un herrad goudé, revé er hourhemen en doé bet, ean lar eué : « Tuchentiled, mar plijehé genoh me cheleuet ? Er soñnen en des groeit en dén-sé d'oh, en nihour, e zou kaer, mes, nen dé ket hir erhoalh. Pe vehé laret :

*Er lun, er merh, er merhér,
Er sadorn ag er guénér,
Hag er ieu eué,*

e vehé kalz braúoh. »

« Guélamb ta ! Guélamb ta ! » e larant ind ar un dro, el er huèh ketan.

« Er ieu eué, eué, eué... » Mes, nen da ket tam en treu. Er ieu eué ne gouch ket doh en dans. Pe vé ihuellan rah ou zroed d'er lein é achiù er son. Nen des ket moiand de grollein adrés get ur soñnen ker sot.

Chetu ind kounaret bras doh er peurkeh lann. Bout groeit dehé ur soñnen ker vil, ken divalaù, ken inosant él lób unan ker braù, ker kaer él m'où doé ! Ne oé ket pardonabl.

« Petra e hramb ni dehon eit er péein devout groeit d'emb ur soñnen ker fal ? » e houllennant hoah, en eil get égilé.

« Ramb bos en al dehon ! » e lar unan. « Ramb bos en al dehon ! » e lar en ol.

Er péh ou doé laret e oé groeit arré, él de just. Ha chetu en dén-men diù huéh bos. En hantér muioh eit érauk.

Kement-sé e ziskoa d'emb penaus é ma guir er laré : « Groeit naù dro, en hou pég, get hou tead érauk konz » ; rak, liés d'oh ur gonz é ma staget eurusted un dén.

Er blé arlerh, un tammig abretoh. Job Kachéch, eit inourein er stad neué-zé en hum gavé, e hrsas ur pardon bras, revé é voiand (d'er hours-sé, ur hemenér n'hellér ket gobér ré a zigorded). Kig hoh e oé atañ, lan er plad, ha chistr mat geter chudel. É kleuet kement-sé, lann er bos e hrsas unan eué (kerklous e oé lakat un tammig joéusted ar lein er poén), meit distéroh, unan peur : piz, bara segal ha chistr fetan. — Ha chetu perak, a houdévéh, pardon sant Zénon ha pardon Kénépéon en hum gav er memb dé. N'é ket guir ?

Tadigeu en Arhoaregeh.

14. — EN DIVROEDIGEH

Er hlenued e hra er muian droug ér vro, hiniù en dé, a drest pep tra d'en dud iouank, e zou en divroedigeh, en diléz ag er mézeu eit monet d'er hérieu bras.

Ne gonzan ket ag er goased e ia pelloh, un herrad amzér, de hounid ur blank muioh eit donet éndro, de bep cours, devat ou zud de zegas dehé ou gounideu. Nann ! Deustou dehé neoah bout liés hoëh bras ag en droiaudeu-sé, kenklous a zivot er relijon él a zivot er ieched. É héli tud galouz é cherrér gal, él é héli tud hemb fé é kollér er fé. Nag é véhent tud a gonportemant mat, iahoh é bout ar er mézeu, en ér bras, eit er hérieu-sé é lonkein huan fal ha lous, ha kousket d'en noz en un toul enk ha tioél benak (ré gir e vehé reral), émen kant ha kant én ou rauk en des cherret er hlenued-séh (poitrinaire), hag émen é mant sur d'er cherrein eué d'ou zro ; eurus hoah ma ne gousiant ket arlerh ou zud ér vro, pe zant éndro. Eit en dud iouank hag e guita eit mat, é ma hoah goah en treu, rak en darn muian ag er ré-zé ne saoué ket tiegêh erbet, de laret é, ne ziméein ket. Keneveit-sé me larehé : « Mate hrant monet kuit, frankoh e vou d'er ré e chom drémen, hag er Vretoned e stankou ér léh aral. » Doh en tu aral, kement-sé e chervijehé de huennat er vro mar dehé er ré fallan kuit, mes allas ! get er ré fal é ha er ré vat, tud hag en dehé groeit ménajeu mat drémen ha ne hreint nitra meit hum gol ér hérieu bras-sé.

Kalz a barrézieu, en darn muian, eit nepas laret en ol, e zou skoet d'er hlenued-sé : en *divroedigeh*, ha parréz Guern muioh hoah eit hañni ; chetu perak ér barréz-sé, güharal kent mat ha ken kristén, é ma bremen goanneit mat er fé ha kreskeit en dirol. Ur barréz neué eit en dianvészour.

Dam ! ne gleuet ket laret bamdé : « Fondet é er vro ; er Halleued e hounid ar er Vretoned é kement léh e zou ; en tachenneu, er plaseu e ia get en dianvészourion ; tuchant d'er Breton é ma kollet é vro ». — Penaus ne vehé ket en treu else pen dé guir ni ia kuit eit rein léh d'en dud-sé hag e gav é ma kerklous er vro-men él ou bani ; keneveit-sé nen dehent ket dehi.

Ia, fondet é er vro sur, ha fondet e vou hoah muioh mui, mar zalh en dud iouank d'hé dilézein, er vistr de rein ou homenanteu de dud a léh aral, a vez bro ; en ol, pé en nivér

brasan ataù en ur seul get en dianvázourion, él ma er groant hiniù en dé é kement bohéhereh e zou él léh gobér get tud ou bro.

Bremen, cheleuet me istoér :

« Iann Lehann, deùéhour labourer-doar, é chom en tu-men a vorh Guern, rak nen dé ket hoah marù, en des seih a vugalé, pedér merh ha tri mab, hag ou seih é Paris. En devéhan, ur plah a nandek vlé, en des groeit él er réral a houdé tri blé zou, hag él er réral eùé, ne zegas ket d'ur gér doéré erbet, pas muioh de getan dé er blé eit en déieu aral.

Iann lehann en des tourmant get kement-sé. Bout keméret poén de zesaù un tiad mat a vugalé ha bout dilézet geté bremen pen dé koh, pen des er muian dobér a sekour....

Ne laren ket d'oh tuchant : er ré e guita e zilez ar un dro, er liésan ataù, bro, kerent, onestis ha relijon, ha marsé open hoah....

É ganderù, Salaüen Lehann, é chom étal ton, doh er guélet ken chifet, e lar un dé dré é chonj : koustelé me zégasou bugalé Iann Lehann d'er guélet, mar ou des hoah un tam karanté benag eit ou zud ataù, rak er boufam, moéz Iann Lehann, e zou hoah biù mat ha ken glaharet él hé goaz pé muioh a zivout digasteh hé bugalé. Un dé, é Pondi, ean gas déhè dré er post ur lihér preset, deit e oé pen a hout ou chom-léh. — « Tad marù. Interramant kentéh ma véhet arriù. »

Chetu indou seih é tonet d'er gér, geté kouronenneu, boketeu él mé vé eit er rè varù. Arriù én ti, nen des ket meit er boufam.

« É men é ma hun tad, e laran int, marsé é ma interret? Perak nen des ket gorteit ma vehemb bet arriù?... »

Er boufam, souéhet, e chonjé e oé deit hé bugalé devout fol. « Chetu perak, emé hi, ne skriuent ket d'er gér; en dud-men e zou fol brein. »

« Hou tad, emé er vam, nen dé ket marù, é ma é labourat get hur handerù Salaüen. »

Salaüen, get ur min-hoarh, e ansaùas e oé ean en doé hoariet de vugalé é ganderù éndro kam-sé « eit rein dehè, e laré ean, ur gentél (leçon) vat ».

Mat é doé groeit, rak a houdéveh bugalé Iann Lehann e skriù d'er gér rekir én ur gas, guéhavé, meur a beh guen ha memb ré vélen.

Guel ou dehè groeit hoah pe véhent bet chomet ér vro. Konfortaploh e véh d'en eil hag égilé, dehè ha d'ou zud.

Kar-é-Vro.

15. — UR JIBOÉS MITERNED (*Mythes*)

ISTOÉR GUIR

Deuzek vlé achiù em boé a houdé gouil Maria Chadelour, p'em boé groeit gopr, dé foér verh er blé-sé, doh *Job en Dénmat a vorh Séglan*.

N'hanauet ket Job en Dénmat?

O geou! Ur foérator bras. Guélet e hues ean dré-zé liés, get é vanden kohléicu tret. Ama! haneh e zou bet me mestr épard ur blé ; mes, él n'hellé ket bout ar un dro ér gér hag ér foérieu, é vab kohan, *Bechéch*, Franséz ar er papér, en hum sourisé ag er labour hag ag er bugul seud ar un dro.

Hemb laret meit mat, Bechéch e oé ur pautr a feson ha vaillant ; mes, get en dra-zé, ur jiboésour noz hemb par (eit kavet en tu, e laré ean, de hounid ur blank benak, ahoel un tam guerh butum), ha plijadur vrás em bezé d'oh er hleuet é kontein en troieu arriù geton ér nozeheu-sé : Ur had tapet é mañné Gugan, diù tapet é mañné Guillerm, té aral diskaret d'en dias é mañné Moign, hemb kontein er ré manket pé débret d'er chas. Chom e hré digor mem bég genein doh er hleuet, get en hoant de vonet d'en héli un noz benak, eit gouvet penaus é vezé tapet er gadon-sé.

« Ia, ia, e reskondé ean d'ein liés, eit hou lakat koutant niiei un noz benak, mes de jiboés miterned, rak er ré-zé e zou loñned kalz brasoh hag ésoh de dap eit er gadon, nen diut ket ken diloui. Rekis é neoah eit ou jiboés mé vé tioél en noz. »

En noz tioél-sé e arriùas, ha nií arauk : Bechéch, ur hansort aral d'ein a me oed ha mé, hun tri, get hent bihan er *Rodoué*, de gavet *Goeh-er-Van* duhont.

É pas étal er groéz, pé kentoh restaj ur groéz, rak a houdé en dispeah vrás (révolution) é mant dismantet rah, Bechéch e lar d'emb get ur min-hoarh : « Doh troed er groéz men é vé gourvéet bamnoz ur lé bréh pé ur hi du, mes ne grédan keté hes hañni hinoah. »

Mé, ag é oé eunik men goalh, m'en hum lakas bean, en ur hérisein, étré Bechéch ha me hansort, ha deustou hoah, me santé mem bléu é seul ar me fen, me zok é honest kuit... Me cherras men deulegad, eit n'em bé ket guélet nitra, én ur hobér me sin er groéz él mé ma deléet. Goudé ur pennadig hent arlerh, Bechéch e lar d'emb éndro : « Damb bremen ér parketur, arriùomb ar zoar er miterned. Er vertim nen dé ket mui pel ahanemen »

Arriù get un toul karrikel, ean lar d'ein nezé : « Chetu amen ur péh a bassaj. Chomet d'er goarn, mes dihoallet mat a vank. P'er guellet é tiboukein én toul-men, torret arnehon ar hou nerh, ker sterd ken e fetou é ben. Dihoallet eûé doh er jandarmet ; mar zigoéh, d'er ré-zé arriùein arnoh, ne ganpéet ket meit kemér hou poteu édan hou kazal hag arauk par ma helleet ».

« Fet ag er jandarmet, e reskondan dehon, er ré-zé e vou chans dehé pas amen hinoah, mes er hetan mitern er groei en dou get me zam koed un absolen a feson. » Ha mé, ranblet un tammig a kosté, ur vah klud é men dehorn saüt d'er lein, prest de fardein ar er hetan lon e basou, me chom inou d'hortoz.

Bechéch ha me hansort e ias pelloh, ne houien ket d'émen. Me hansort eit goarn, él d'on, un dachen aral ; Bechéch eit gobér labourat er chas, e laré ean, er péh e oé geu. Gouiet em boé ean arlerh.

Necah, chetu mé un tammig-sou é hoarn en toul karrikel-sé ha ne bas ket mitern erbet, na Bechéch ne dosta ket muioh. Unek-ér, hantér noz, un ér, diù ér en des soñnet guéh d'er huéh é tour borh *Séglan* hag é hon inou berpet. Monet éndro d'er gér e oé er guellan, mes penaus ? Nag er groéz hont ? Er hi du ? Er lé bréh ?... Lusket em boé liés gobér en dra-zé, mes en eun e hré d'ein donet éndro ar me fazeu ha chom é me léh, ha nezé « Bechéch e arriùou ur huéh benak alkent », e laren hoah dré me chonj. Hag open, gout hent erbet aral ne bren ket, keneveit-sé, ne vehen ket bet chomet inou de skornein pelloh, sur mat.

Tér ér, pedér ér, ha nitra hoah : « O ! Kement men e zou ré », e laran en un taul, fachet, kollet d'ein er gonfians é véhé deit Bechéch de me hlah, sklaset get en amzér lein ag en noz : « Nen des ket moiañ de harz kin. Petra vern d'ein meruel get en eun pé get en aneouid ? Ne hrein ket meit meruel ataùl... » ha mé get en hent eit donet d'er gér.

Kent arriù get er groéz drailliet hont hag e hré me spont, me santé hoah, deustou d'en aneouid, ur gohad hiris é pas dré rah me horv. Me halon e hré : doug, doug, doug... Me chonjé pakret kleuet ré é kerhet.

Dréhet get en eun : « Er jandarmet ! » e laran, ha mé de ridek ar me nerh, mes sél mui é riden, kriòh pé kriù, fonaploh pé fonapl, tostoh pé tost é kleuen ar me lerh : doug, doug, doug, doug, doug, doug.... — En un taul nen don ket mui eit

ridek, men diúhar e zou mank, me hanal ne gerh ket, men deulagad e zou brumennék.... Me strebaut doh ur mén hag e goéh a me ol héd, ar greiz en hent, él vagañnet : « Ta... ta... tapet on l » e laran.

Ben un herrad arlerh, él ne gleüen ket mui nitra, me saú éndro. É oen just étal er groéz goh-sé e gonsan d'oh, mes rezi a jandarm erbet no oé ket, pas muioh eit a spontailieu. En un taul, chetu oeit me eun kuit, me sél a bep tu d'er groéz-sé, me hra en dro anehi... Nitra ne huélan : na kohlé bréh, na ki du, na mann erbet.

Goudé bout groeit inou un tam konpren de rah en treu-sé, me ias d'er gér ar men goar.

Amal me zud vad, na bout ne me hredéheh ket, biskoah n'em es bet eun a houdéveh. Guel eit kement-sé, ne gredan ket mui é spontailieu ha nebeto hoah ér miterned. Trugère e laran d'en hani en des men disket. — Pemp ér e oé just pe zigoren en nor ag en ti, ha Bechéch én é hulé e zirohé él en eurusan ag en dud. En anpouizon !

Me hansort ne oé ket hoah arriù.

Arriuein e hrsas devéhatoh ér mitin, ardro nau pé zek ér, goleit a fang hag a voullen.

Haneh, él d'ein, e oé lakeit de hoarn un toul karrikel aral.

« Amen, e laras dehou Bechéch, é pasou ur mitern benak, a daul sur. Gortoit mé lakan ur pikol mén ar hou pen. P'er guéleet é tiboukein én toul men, hui dorrou arnehon get hou mén, ar hou nerh, ken e flastrou genoh. Amzér erhoalh e pou, ne basou ket fonnabl. »

De getan, er mén-sé ne hré ket kalz a boén dehon, mes ben er fin, ne harzé ket kin.

Ponnéroh pé ponnér e oé, ha mitern erbet ne basé, na Bechéch ne dosté ket muioh.

Skuéh open skuéh ; kousket é vanbreu ken n'ou santé ket mui : boskarded get é sam ken ne huéle nitra meit stired dirak é zeulagad — eurus hoah nen doé ket kleuet konz ag eñ hani lostek — ean vannas é vén é kosté er harh, hag e azéas étal ton prest kaer de vatein....

Ne oé ket hoah achiù get er goal chans. Ean farias ar é hent é tonet d'er gér, ha chetu perak é oé er hour-sé, dek ér de vitin, pe arriùas én é di.

Chomel e hrsas klan goudé, er peurkeh pautr ! Ne oé ket ur souéh.

Bechéch en doé hoariet d'emb en dro kam-sé. Goudé en devout plaset ahanomb hun deu, pél en eil doh égilé eit n'hum behé ket hum gavet, ean hum dennas d'é hulé : « Koustelé, e laré ean, me lammou geté en eun hag en hoant jiboés noz ar un dro ».

Er labous en doé laret guir.

Méh em boé bet arlerh, hag em bé hoah hiniù en dé, pe vé konzet d'ein ag en dihaden-sé.

Hé ! Job ! Ne hues ket guélet mitern erbet en déieu men ?
Get selleu du, me reskond dehé : « Ka... oh ! »

Gadig er Lér-gér.

16. — ER GERNAVADÉZ

Pe oen mé uigkeit vlié, ne oé ket, hemb toñnat, nag é parréz *Laoulan*, na marsé é kanton er *Gémené* abéh, un dén iouank ken koant ha ken labous él d'ein.

A zivout en dañné, n'em boé nitra meit en tri-uigkeit skouid én argant, pear ré voteu-koed, téz roched lién kri, deu varlon kuloteu, un dirak jilet vihan ha magein ur pen-deved, e houñien, él goopr, é ti er *Minaur* é *Kérvachelod*, *Séglan*, *Kérvachelod* un hanu kaer hag e blije d'ein. « Kér n'em es ket lod », e laren en ur hoarhet.

A hendaral, ru él ur boket, « fiks » él ur soudard ha fiér él ur pan.

Ur blé, él mé oen tost, é oen oeit de foér *Sant-Lorans* est. Ne hues ket kleuet er soñnen e vé laret de gosté *Pondi*.

É *Sant-Lorans* er bod é oen bet,
Ur brageu ru em boé prenet.
Me saillé dumon, e saillé duhont,
Hag en ded e sellé doh on.
Me iei get en diaul
Strimpent ha boelleu,
Mar em es laéret mem brageu.

Ne oé ket genein ur brageu ru, meit koant neoah : « Ur boteu lér neué flam, ur huloteu paket mat, ur ré dañné fin, ur jileteu guen boutonnet, ur ré gloan meud, ur rochet anpézet mat get ur rankat boutonneu milen é kréiz, un tok plouz trésennet get ur velouzen hir ha ledan hag ur blouk guen él argand. Ém sakod, ur paked butum a zek blank, ur horn butum giz neué hag ur péh a uigkeit real ».

N'em boé ket groeit meit téz dro ér blasen foér, ben é kavan ur *Gernavadéz* gusket distér, guir é, ag en distéran memb, meit doh hé zré, doh hé fas me zihuenné erhoalh é oé ur plah a zigeah mat.

N'em boé ket bet d'hobér d'hé fédein kalz ben é oemb hun deu é ivet ur banig hani dous é ostaleri er *Moingn* pé en *Estour*, n'em es ket chonj, ha goudé, d'hé has d'er gér get ur gansortéz aral hé hélié.

Épad stagein er jau, ur pikol marh ru, hag ur gariolen kaer, me chonjé : « Me gred erhoalh em es choéjet un tam ré vras amen. Neoah, più e houi ? Marsé er jan hag er har men nen dé ket dehi, ken bihan. » Hi eué, hi zélé laret : « Er *Guénédourmen* e zou ur pinard mat ken koant él mé ma gusket. Peur-kreh plah ! doñ mat hé laké hé biz én hé lagad.

Chetu ni ar en hent : brrrr... kar en diaul. Guel é hemb eit en hent hoarn ; monet e hramb él en auél. É bér amzér, chetu paset *Rostren*, *Goareg*, *Mur* pé *Plougernevé*, ne houian ket ré più, meit pél é omb arriuataù. Ben er fin, é tistroamb én ur parkad melchon dru, ha goudé, é ré kaul, rutabaga, bétrav, karot, sort n'em boé ket guélet biskoah.

« Amen ne vank ket bouid d'er loñned, e laran de men dous ; de biù é er parkeuiér-men ? »

« De me zad », e reskond hi.

Me graúa me skoarn : « Aiou, kanderù, manket d'oh ».

Un tammig pelloh, é kavamb ur parkad seud. Buohed rah ha ré vat.

« Sél pe sort bagad seud ! e hran mé souéhet ; de biù er buhed gaer-sé ? » e houllennan hoah.

« De me zad », e reskond hi.

« O men Doué, men Doué. » Krauat e hrant me fen muioh mui. Manket on é tonet get er *Gernavadéz* distér-men. »

Un tammig pellikoh é kavamb ur parkad aral lan a éhén ; kohléieu tarù ha réral, ré ken bras él kezeg.

« Biskoah kementral ! De biù é rah en éhén vras men ? » e houllennan éndro.

« De me zad », e lar hi berpet.

Aiou hoah éndro. Prest e oen de saillal ag en diaul kar-sé, meit kentéh, én ur park a kosté, é huélan ur vanden kezeg, ebélioñ a bep oed hag a bep liù ; kazegenet ré gaer, brasoh hoah eit en hani e oé genemb.

« De biù é rah er hezeg-sé ? » e houllennan, él mé oen komanset, éngorto m'hé dehé reskondet d'ein arré : « De me zad ».

« De me zad », e lar hi, sur.

« Gorteit, merh iouank, mé tichennan ag hou kar, mé han éndro d'er gér. Arriù on pél erhoalh. »

« Deit tré, dén iouank, emé hi, arriùomb é ti me zad. »

« Pas, pas, emé mé, unan ha nen des ket lon erbet meit ur pen-deved, nen dé ket propr monet de gas ur verh él-d'oh de di hé zad. »

Ha mé d'er gér a droed. Peurkeh Guénédour !

Er maré arlerh, mé de bardon *Kernenan*, koant él berpet. Énou em boé groeit hanaüedigeh ur verh iouank, koant él d'ein me unan : ur houif dantélet, un dantér sei moar, jé perl ha bordeu forh pegement. « Chom e hré tostik tra d'er Gémené, emé hi, étal *Kichen-Anhoé* ». Gouiet erhoalh em boé é oé guir, pen dé guir memb, hiniù en dé é omb diméet hag éredet hun deu, en eil d'égilé.

Pe chonjan ém Hernavadéz, m'houlen get Doué er hrés, pas de rein d'ein er madeu bras em boé guélet en dé-sé, meit de viuein és get me zud é *Kernitra*, émen é omb é chom hemb monet biskoah de *Gervizér*.

Koantik.

17. — ER POD HOARN

Kalz a dud e zou — laramb kentoh en darn muiañ eit ne pas laret en ol — e gréd penaus er madeu hemb kin e hra er leùiné ér vro men, penaus hemb daññen nen des ket a eurusted. Chetu amen un istoér paset ér vro, nen des ket hoah hir amzér, hag e ziskoa d'emb splann penaus kement-sé e zou ur geu mat.

D'er hours mé konzan d'oh, ne oé ket é kornad *Sant-Houarneau* na marsé e parréz *Laoulan* a béh, deu zén ken eurus él *Loeiz er Pochad* ha *Janton er Drouillen* é bried. Deu zén peur e oent, un tiad bugalé dehé-ken tinér kazimant unan él en al, ha deustou n'ou doé eit ou magein hag ou desai meit en triuigent skouid e hounié Loeiz él portour melinér é *melin er Baradoéz*, ne vehé ket bet kavet éneptu, nag un ti bras, nag un ti bihan, nag ur manér, nag ur loj plouz ker bourus ha ker gé él hani en deu zén-sé é *Kerdrein*, deustou dehon devout ag en distéran. A houdé uigkeit vié paset é oent diméet, biskoah ne oé bet étrézé na fachemant, na tabut, na konz erbet adrész a gement e talv er boén de laret.

Laret e vé penaus ur hol, ur goaleur, ur goal chanj ne arriù ket biskoah é unan. Ama ! get er chanj vat é ma ur sort.

Un dé, un doéré souéhus e arriùas get Loeiz hag é voéz. Ur *iondr* dehé, ha n'ou doé ket kleuet konz anebon biskoah, e oé marù én *Amérik* en ur lezel geté rah é zañné : mil ha mil skouideu.

Hemb gout dehé, chetu ind pinùik én un taul. Prénom ou des tachenueu é kement léh e zou : é *Ploerdat*, é *Lokuon*, é *Leskoed*, é *Mellionnek*... Groeit ur manér kaer de gavet *Fin-er-béz* duzé, hag argand e chomé hoah, lan.

Mes, allas ! bamet get en treu-zé ken én dint sot, chetu ind deit de vont deu vambochér bras : mèu bamdé, trouz bamdé, proséz, tabut, chikan, létereh, béh, kann... un ihuern chetu. En deu zén-sé ag en hum garé kement guéharal, ren des mui, en eil eit égilé, meit kaz, malis ha temalasion. Ne gonzant meit a lahein.

Ur sul, arlerh en overen-bred, Loeiz, én ur arriù ér gér, divèu énep d'en ordinér, e chouk ar en daul én ur chonjal ér peah hag én eurusted ag é vuhé paset, hag én diskonfort ag en hani e dreméné nezé, a pe arriùas er vestréz hag er meuel. (Laramb étrézomb, hemb gobér d'en hanaout de hañni, penaus é oent deu vignon mat ha koutant bras d'un zitablein ag er peurkeh Pochad, aben pou dehé kavet en tu.)

« Mèu ha kousket é er mestr, e lar Janton, chetu er momand : krougamb ton doh en trest. » Ha goudé en devout paset ur gorden én dro d'é houg, hag arlerh, dré un toul ag er blancheris, ind ou deu d'er sulér de chachein eit er pignein d'er marù.

Eurus eit er bouloñ Loeiz é oé divoém. Kentéh él m'où des, ou deu, saüt en dregei ha oeit ér sulér, ean lam er stag aziar é houg, er sklom ar zreinnen ur pod hoarn lan a avaleu-doar moh e zou pen en daul, hag e chouk éndro hemb laret gri.

Chetu er pod hoarn doh en trest (ponnér mat e gavé d'er Drouillen ha d'é hansort e oé er Pochad), ha ind dré en nor ardran, hemb sellet doh ou zorfet, de gavet er mér, d'en avertis penaus Loeiz er Pochad e doé hum hoalet.

É bér amzér é mant dastumet rah : er mér, en adjoent, en testeut get Janton er gétan, é ti en dén krouget-sé. Mes, na péh ur souéh ! Guélet krouget hemb kin ur pod hoarn bras, treidek, lan a avaleu doar poahet d'er moh, ha doh en daul, Loeiz er Pochad é tébrein un tam bara ha kig get ur chudellad vat a chistr.

En déieu arlerh, get er vêh, Janton er Drouillen hag é meuel e gitas er vro eit monet de Baris. Meruel e hrsas pront, ben

un herrañ amzér goudó, en ur hlandi (hôpital), lahet d'en ivaj ha d'er vizér, ha dilézet get er labous kaill-sé ré iouank aveiti.

Lociz nen doé ket bet muioh a chanj. Koustumet doh en ivaj get en diskonfort, ean hum daulas hoah de ivet goah eit érauk. Dèbrein, pé kentoh, dismantein e hrs rah é vadeu, hag en dé mé varúas, ur blé benak arlerh, é kreiz er vizér brasan, ne chomé mui geton blank erbet ag en dañné bras en doé héritet.

Ne vehé ket bet guel dehon ha d'é dud bout chomet hed é vuhé portour melinér é melin er Baradoéz, get é dri-uigent skoud er blé, hemb hanañout en héritaj bras-sé ?

Geou, ama ?

Iann er Lann.

18. — SANT KRÉPIN HA SANT HIPOLIT

Ken komans, é laran d'oh aben penaùs, é chom genemb, é hes ur voéreb goh — koh mat, deuzek vlé ha tri-uigent — ha droug (diés), ha droug ken e don koutant bras d'hé frestein d'oh pé d'un al, de vern ket più, ken hir amzér él ma karé, deustou dehi neoah laret er huirioné liés mat, ha farseu gué havé kerkloùs él peb hañni, ha gobér bourdeu d'er réral pe bas én é chonj.

Ur suliah d'en noz, él ma oé azéet é korn en uéled, ar er mén-tosel, chetu hi en un taul é tiskarg hé fennad, él d'en erdinér, hemb gobér soéh erbet de hañni.

Guéharal, emé hi, é kalz a diegêheu, *goudé er bédén arlerh koén, é vezé lénét buhé er sent*. Ni oé ni un tiad mat a vugalé, ha peb unan get hireh e léné d'é dro, kété-ketan, eit gout più en dehé groeit er guellan. Meit bremen, deustou d'en darn muian ag en dud monet d'er skol, ne lénér mui nitra : na galleg na brehoneg.... — Na malichtou mann erbet. Ama, me moéreb ? — Nann, mann erbet, me ni peur. Paset e vé en amzér, er liésan, é laret diotaj ha sotis, pé é *chom mut él ur post kleud*.

« Chik, chik, moéreb *Périn*, e reskondan dehi, mé lénan d'oh aben buhé *sant Pér*, hou sant patrom. » Pe oen achiù get istoér sant Pér, pen d'er ben, m'houlen nezé : « Ama, moéreb, bremen é oh koutant ? Bremen e taüéet pe hues kleuet lén buhé sant Pér, deustou nen dé ket é houil biniù ? »

« Ia, chetu mat, e lar hi. Bremen é huélan é houiet lén brehoneg kerkloùs él er person. De me zro é han de gontein

un istoér, meit cherret er livr-sé, rak er péh e larein nen dé ket é buhé er sent, nen dé ket meit ur sorhien hed-ha-hed. Sorhien sant Krépin ha sant Hipolit.

Sant Krépin ha sant Hipolit, deustou dehé kavoet ur gondision dishaval. — Sant Krépin e oé kéré boteu lér a peur él ur rah deur. Sant Hipolit e oé misionér hag a dud pinùik bras ; e arriúas de veruel er memes dé, er memes kér, ha tostik tra en eil d'égilé. Kuit a lideu bras, ou interremant e oé ag en devéhan pazen.

Ketan rah, karroz er ré varù e ias de glah sant Hipolit, meit é pas è toul-dor sant Krépin, er hlohér (sakrist) e lar d'é gansorted : « Kerkloùs é lakat en al ér har bremen, mé heint ou deu en ur memes voiajad, kuit e veemb a zonet éndro. — Guir é », e lar en ol. Ha chetu en deu sant ér har, tal ha tal, meit arriù én iliz é ma goah. En deu leur e zou ur sort, na chonj de hañni é péh séson é ma groeit en treu eit gellout cu diforh. Penaùs gobér ? Rak get sant Hipolit, balamor d'é dud kavoet madeu bras é hés overenneu, chervijeuér ha pedenneu aral, ha get sant Krépin nen des ket nitra agre. « Dam ! goaharzé, e lar er hlohér éndro, ne hellamb ket chom de sellet amen. »

Ken eañ é un tach, chetu oeit sant Krépin er hetan ha tapet dehon rah en inour, rah er pédenneu deliet d'er sant aral, hag open, épäd mé oér é lakat hanen én doar, ar é lerh, ean de gavet en nean hemb gortoz.

Arriù é toul-dor er baradoéz ean skoa ar en nor : « Pan, pan, pan ».

« Più e zou azé ? » e houlen *sant Pér*, chouket ar er livr bras hont.

« Sant Hipolit », e reskond ean.

« Diskoeit ou papérieu », e lar dehon mestr en alhuéieu. Papérieu ag en dibad sur, papérieu ag er choéj, sort ne vé ket guélet kalz, pen dé guir é oé ré en al geton istroh eit é ré.

Chetu digoret en nor : « Deit abarh, deit abarh », e lar sant Pér.

Nen dé ket cherret mat en nor éndro ben é arriù sant Hipolit, en hani mat nezé, ha ean de skoein cué : « Pan, pan, pan ».

« Più e zou azé ? » emé Pér.

« Sant Hipolit », e reskond ean.

« Sant Hipolit hoah ? » e lar hanen soéhet, nen des ket groeit meit monet ér baradoéz. Marsé ur sort é hes deu ag en hanusé ? Guélamb. « Diskoeit hou papérieu ! — Me fapérieu em es

kollet, e lar Hipolit, meit sellet er livr bras-sé e zou genoh ha hui gavou me hanù. » Kaer e oé troein ha distroein folenneu er livr-sé, ne vezé ket kavet nitra meit hanù ur sant Hipolit, en hani e oé obeit ér baradoéz.

« Kerhet izéloù, e lar dehon sant Pér, marsé é oéh merhet eit er purgatoér. »

Ér purgatoér é oé ur sort. Ne oé ket é hanù énou muioh eit ér baradoéz. Én ihuern ne oé ket eùé, neoa! Keneveit-sé, près erhoalh en dehé lakeit en diaul de zonet d'er hlah. Rete oé dehon bout chomet ér méz. Peurkeh sant Hipolit!...

Épad en amzér-sé, sant Krépin, dohta d'é bapérieu hemb par, nen doé nitra d'habér meit baléein ér baradoéz, ag un tu d'en tural, rak, ne faut ket krédein é chomér de boéz agren ér léh eurus-sé. Énou, peb unan e labour ar é vichér él drémen. A hendaral, nitra ne vank : guin, rost, katéu, chistr... — Un droiennad avalenneu hag e daula hemb arrest (drémen ne daulant ket meit mar a huéh) e zou lakeit a bésians eit er Vretoned.

Get e bras é ridek, sant Krépin é arriù get un ti bras, skriuet arnehon é brehonek hag é galleg : *Grande cordonnerie ; Kéréereh*. Ean dost de sellet dré er huéren hag e huél énou, é labourat, ur boulobrig koh, koh, unan ag er ré ketan arriù ér baradoéz. D'er haved e ha aben. « Gortoit men dén mat, e lar ean, mé han én hou léh un herrad, hui zeli bout chuéh erhoalh azé. » Ha de labourat doh-tu.

D'oh er guélet é houriat ken prim ha ken start, er mestr e chomas boémet.

E klah unan él d'oh-hui, e lar ean de sant Krépin, é hon mé guerso. Ne houian ket d'émen é vé kaset er gérizion, meit hañni ne za d'er baradoéz. Geou, diskerton, meit pas unan hag e houi é vechér. A houdé pelzou em boé ur boteu lér d'habér d'en Eutru Doué, en Tad Eternel; bremen é vein groeit ahoél. »

Chetu sant Krépin ha groeit ur boteu d'en Eutru Doué, ur ré paket mat sur, sort nen des ket bet groeit biskoah nag ér vro-men nag er vro-zé.

Un termen benak arlerh, en Eutru Doué e houlen get sant Pér : « Perak é ma en dén-sé é troein éndro d'er vur a houdé kant a kant vlé-sou, hemb donet ér baradoéz na hemb monet kuit? »

« En dén-sé, e reskond sant Pér, en des kollet é bapérieu ha ne vé ket kavet é hanù ar er livr bras. » En Eutru Doué e hra ur sél d'er livr ha kentéh é ma spiseit en treu.

« Hanen, emé en Tad Eternel, e zou sant Hipolit hag en a e zou sant Krépin. »

Nezé é ma lausket sant Hipolit donet ér baradoéz ; sant Krépin e oé ret dehon monet ér méz, meit deit chonj d'en Eutru Doué en doé groeit dehon ur boteu lér él nen dehé ket groeit hañni aral kin. Ean lar de sant Pér : « Pas, n'er laket ket ér méz abalamor d'é vechér. »

Elsé, él ne vezé ket gellet er lezel er baradoéz nag er lakat ér méz, é ma chomet é toul en nor. Ha chetu perak nen dé ket mui sant Pér é toul-dor er baradoéz, meit sant Krépin.

« Mar hur bé en eurusted de vonet un dé de huélet, er péh e zéziran d'ein ha d'oh eùé, ni er gouiou. Ama? »

Me moéreb, anpert él un drein, meit ké dehi devout laret un istoér un tammiq direspet, e lar d'ein : « Me ni, digoret hou livr ha lénet d'emb buhé sant Hipolit, revé er huirioné. »

Me reskond dehi : « Ben arhoah, me moéreb, ben arhoah ». *Isidor er Sorhiennour.*

19. — CHAPÉL SANT SALAÜEN GUERN

Sant Salaüen, roué Breiz-Izel a drebod er blé 857 bet er blé 874, e zou bet inouret bras guéharal e Laoulan. Ér Mehér e oé bet martiriset, revé ma larer : er péh e zou guir, ér Mehér e es bet pél amzér un ilis parréz en inour de sant Salaüen.

Er sant men e zou inouret hoah hiriù en dé é kalz a barrézieu ag hun bro, a drest peb tra e parréz Guern, tostik tra de Laoulan.

Ma tigoéh genoh mont dré en hent bras a vorh Seglian de vorh Guern, hui e gavou tost d'ur hoeh hanüt Sar ur chapél saüt ar lein ur voten ha diazéet sonn ar er roh, kenaveit-sé é veché obeit de rudellat pél-zo amzér ; eit plénat en hent bras, red-é bet trochein er mañné naù pé zék troéted hemb kin doh chapél sant Salaüen. Kement-sé ne vir ket dohti a chom hoah énou, plom mat en é saù; seblantein e hra laret d'er ré e dremen dré en tachad-sé : « Saüt hou pen, perhindour, a ziariué e teit d'oh sekour. »

N'en des ket kalz a gérieu doh tréù sant Salaüen ; ma n'en dé ket bras ranteleh er sant-men é Guern, diforhet mat é doh er réral get goéh er Sar, goéh er Fretu, goéhieu ag e zisparti azé bro er Guernadeu doh er vro Pourlet.

N'en dé ket hoah pelzo, en dud hag en diú vro-sé ne oent ket eit en hum gleüt a vod erbet. A vihañig, é virein er loñined en hum lakent d'hum dap. Devéhatoh, él mé kreskent, n'hellent hum gleüt na muioh hum gompreñ, deustou m'ou doé er memes langaj. Marsé oé en treu elsé a houdé amzér en tour Babel. Bremen, pen dé groeit er peah, ol en dud, Guernad ha Pourlet, en hum gleu mad, ha guel arzé...

Tréù sant Salaüen zo dispartiet hoah doh Malgénéget goéh er Voustoér ha n'en dé ket brasoh eit ur rigolen.

Diù huéh er blé é vé ovéren é chapél sant Salaüen Guern : d'en eil sul a vis Mé en hum gav er pardon bras, ha d'en eil sul ag en Avent, er pardon bihan — er mellad, el ma larér é Guern. — En dé-sé ne vé laret meit en overen vintin. Ag en dé kent e vé sonnet kloh er chapél, eit dégas chonj d'en dud, larein e ra dehé : « Sant Salaüen, lein er voten... sant Salaüen lein er voten. » — Na bouriapl é monet d'en ovéren huéh ér, sul er mellad, de chapél sant Salaüen ! El d'en ovéren hantérnoz, e vé kañnet pemzek dé arlerh én ilis parréz ; ol en dud e ia a diaude ag er hérieu tro distro én tahoëlded ag er mintin, tréma sant Salaüen, en eil sul hag en Avent. El mé tostér é kresk er vandenneu hag é fonaplér eùé de gerhet, rak er ré getan e ia ér chapél, meit él n'en dé ket bras, lod-kaer e chom ér mez. N'en dé ket braù bout ér porh d'er hours-sé ag er blé, ne vern penaiz e vé en amzér. Aveit-on mé, pen don én iliz, me lar doh on me unan : « En nemb e batérou mat amen, hiriù, e vou cheleuet, rak amen ne vé ket pédet en Eutru Doué bamdé, ha dré gement-sé, ean e vou madéléhusoh en um hevér. »

Épad en ovéren e hés arriù ur pobér pé boulanjer, mar dé guel genoh — get ur harrad katéù Nédeleg ar en dachen iliz — kentéh men dé achiù er hloh a son ha oet en dud ér mez ag er chapél, en un taul é ma groñnet er har, ha n'en déh ket d'er marhadour katéù chervij en ol. Ne vé guélet meit bréhieu sauet d'er lué ken stank el bren. Én amzér goh, er Juifet, pe goéh er mann, ne ziskoent ket bout muioh a hireh hag ajoé.

Arlerh tro er pobér é ma hani en émbannour de huerhein, eit er chapél, er péh en des en dud vat reit dehi : ségal, gunehu, avaleu doar hag eùé kogeu aveit er vugalé en des bet er hokeluj. Guerhet e vé hoah ur benblouzat avaleu koed. En hani é frén, él léh hé has geton, hé bann ar en dachen, ha nezé : skrip, skrap... en hani e dap e dap. Chetu azé er merch ag er mellad bihan. Ur voéz goh get più em boé goulennet

perak e oé bannet er benblouzat avaleu milen-sé, e laras d'ein : « Penaus, n'er gouiet ket ? — Naren... »

— Ama, en dra-sé e zou er mellad. » Goudé e ia ol en dud n'er gér, gé ha koutant; lod en des bet katéù, réral avaleu, réral kogeu ha kavet en tu d'hober deverraus arlerh bout groeit o devér é kevér en Eutru Doué ha sant Salaüen. — Kerhet d'en ovéren de chapél sant Salaüen ben er blé, ha hui e huélou mar laran geu.

Mari-Job.

20. — KAH SANT-HERVEZEN

En ol en des kleüt konz liés, kerkloas él d'ein me unan, a fablenniu er boulom *Lafontaine*. En ol en des kleüt ataù konz a sorhien en ui hag en doé doet er goaz. Unan e oé de vitin, kant e oé ben en noz, grés de laréieu é hroeg (é voéz) hag hé homérezed. De laret é, grés de végeu fal er merhed.

Ne houian ket mar dé guir en istoér-sé, mes me hanau unan, haval dohti, hag e zou er huirioné pen d'er ben. Mar hues er volanté vat de me cheleuet, me zou é vonet d'hé hontein d'oh él mé ma.

É *Sant-Hervezen* (pé *Sant-Herven*) *Lignol* é oé guéharal ur halvé hanüt *Kolaz*. Ne oé meit ton hag é voéz; oédet mat e oent ha kroédur erbet dehé, eùé él er lod muian ag en dud ér gondision-sé, é oent un tammig amiad. Ou haranté e rafinént étrézé hag ur hah bras, du, bleuek, ou doé. Ur hah ag en asortemand « Angora » hag er lon-sé hanüt : « Mirouch », e oé disket d'hobér lod kaér a droie, drest peb tra, d'anbrug é vestr, bamnoz, é tonet ag é zeveh.

Un noz mé oé tioéloh eit en ordinér, é pas a dréz lan *goeh-er-hor*, *Kolaz* e huel un dra benak é vouljal émesk er lann : « ur had, e lar ean, pé ur gounif. Un tam kig eit er boufam, » ha ean de dorrein arnehon, ar é nerh, get er rivlen e vé berpet get er galvizion. Lahet en doé ean kri past. Mes, allas ! pe ias eit er cherrein er lon lahet-sé e oé er peurkeh « Mirouch. » Ia, Mirouch hag e oé deit, hemb mank, él dalhmat, én arben d'é vestr, e oé inou astennet hemb buhé; redet é vanbreu get en taul hemb trubé en doé reit dehon en hani er haré er muian. Peurkeh Mirouch !...

Hoant en doé *Kolaz* de ouilein. Er laret d'é voéz ? — A ! pas, ma ne fallé ket dehon bout gourdrouzet, skandélet muioh eit

nen dehé tallet é vléad labour. Ré a safar hi dehé groeit, sur mat. Chikein e oé er guellan.

Neoad, arriù ér gér, er peurheh Kolaz ne hré meithuañadein. *Fanchon* (en hanù-sé en doé é bried) doh er guélcet ker chifet e houlen ben er fin : « Petra e zou kauz ta, kolaz, mé oh ker glaharet sé hinoah »

« A ! moéz peur; e reskond ean, erhoalh em es groeit. M'em es lahet unan; mes n'er laret ket de zén abalamor. »

« Hui hues lahet unan ? » e hra *Fanchon*, skontet. Oeit oh devout fol alkent. Er laret, sur mat, n'er groein ket. Nen dé ket un dra eit bout laret ketan rah, mes penaus e hues hui groeit un torfet ker bras ? » En dé arlerh mitin, kentéh él mé has er halvé d'é zeveh, *Fanchon* e ias de gavet hé homér tostan : « Komér beur, e lar hi, m'em es mé tourmant alkent, alkent, alkent... »

« A gauz de berak ta, *Fanchon* ?

« N'hellan ket er laret, komér, dihuennet e zou dohein. »

« Arsa ! ta amiodel, hui m'hanaù erhoalh eit bout ur voéz kloz a vég; kement-sé e zou d'ein, hag er péh e larehet nen dei ket pélloh eit émen éomb amen. Beet sur. »

Ha *Fanchon* de zisklérien dobtu : « Men dén en des lahet unan en nihour. N'er laret ket de hañni erbet ahoel. D'er prizon é iehé. »

« Nann, nann ! ne hues ket dobér de gavet eun », e lar er voéz aral.

Nen doé ket bet amzér *Fanchon* de droein mat é hein, ben é oé er gomer *Suzann* ar hént en auglen.

En ol e houi reih mat penaus é ma étal en auglen é kerh er guellan en doéréieu. É ma inou é vé dispaket splann en treu fal ha mat. Ar un dro kannein er brageu é vé golhet er goaz. Ar un dro guennein en dantér é vé duet er vam hag er verh de héli. Nen dé ket lakeit hoah én deur en deu dorchorh hi des kaset geti, él digaré, ben é komans *Suzann* labourat en tead-sé ha ne chom ket kalz de boéz get er merhed.

« Ne hues ket kleuet en doéré trist ha diskonfort-sé e zou paset en nihour, hañni ahanoh, merhed ? »

Chetu, en un taul, arrestet er gannereh. Ol é ma sauet ou fen geté prest de cheleuet pe sort doéré.

« Nann ! » e reskondan ind ar un dro. « Petra e zou arriù hoah, ta ? »

« Petra ! un dra ha nen dé ket kréabl. Un torfet. Mes n'er larein ket rak dihuennet mat e zou dohein ag er gobér. »

« Ta, ta, ta ! e lar *Katel*, er gohan hag er goméran anehé rah, « erhoalh a drew e zou bet laret étal en auglen men ha nen dint ket obeit pelloh. Ne gorna ket en auel é bég un dén pe ne gar ket; na ne hrei ket muioh, get hou treu kuhet hui mar bé ret. Ne hues ket dobér de gavet eun. » « Amal e lar *Suzann*, ha ne oé ket eit derhel kin, Kolaz er halvé en des laket un dén en nihour é tonet ag é zéveh. Più en dehé krédét é oé haneh un dén ker kri-zé ? »

« Hañni erhat ! » e reskond en ol souéhet.

Pemp minut arlerh nen des ket mui dén étal en auglen ha kér abéh e houi en doéré blaocahus-sé.

Ben kreisté er gouier ér Guémené. Ben en noz é oé er iondred-korden é ti Kolaz doh er gortoz d'arriù é ger, ur ranjen hoarn geté prest kaér de lakat ar é zivröh, revé er mod.

Kolaz é huélet er jandarned en é di, hemb gouiet perak, e chomas sklaset. Più ne lein ket un tammiig benak é huélet ur jandarm ? En dud-sé e zou lakeit, get ur chonj mat, eit ranjein er ganaill, en dud fal. Mes gouiet mat e hramb penaus, doh er ganaili nen des ket de hounid, pas ur jandarm muioh eit un al, eué, er laboused-sé e vé lausket a kosté mes en dud adrés, en dud a feson ne vent ket pardonet guéh erbet, kentoh hoah é tapant meur a huéh prosézeu sot hag inosant. Chetu perak nezé en niver brasan ag en dud, él léi kavet respetha karanté eit ur jandarm nen des nitra meit doujans. Ne laran ket muioh.

Kolaz enta e hirisas é huélet en dud-sé en é di, mes kentéh er brigadié e houlen : « Hui é Kolaz er halvé ? »

« Ia », emé ean, souéhet muioh eit mui.

« Mat », e reskond er jandarm, get é voéh huerù. « Revé er lezen, adal bremen, hui zou prizonér, » ha ind, ou deu, d'er ranjennein.

« Mes e houlen Kolaz tréhet, petra em es mé groeit ? »

« Petra e hues hui groeit ? Maleurus. Ne hues ket lahet un dén en nihour ? Ha hui e houlen hoah petra ? e lar dehon éndro er brigadié get ur voéh él er gurun. « Goulenet get hou moéz amen ar en dachen ma nen dé ket guir, hi hag en des bet er galon hag en nerh d'hou tisklérien revé hé devér. »

Deit chonj de Kolaz en devout laret d'é voéz, en noz érauk, en doé lahet unan él ieh laret en doé lahet er hah, eit en dehé paset braóh en treu, ean respond d'er brigadié get ur voéh kriù ha ferm, él unan hag e zou en é zroed : « Pardon, eutru brigadié, m'em es laret de me moéz en devout lahet unan, mes pas en devout lahet un dén. » « Ne gonprenan ket nitra

dohoh, e lar er brigadié, hueruoh pé hueru. » « Ama! en nihour (ha ké erhoalh em es en devout lahet ur lon ker karantéus), m'em es, hemb gouiet d'ein, lahet me hah « Mirouch », er guellan, er fidélan ag er loñned. De me moéz, hag er haré kement, m'em es kuhet me féhed. M'em es laret dehi em boé lahet unan, mes n'em es ket laret biskoah em boé lahet un dén. »

Diskoeit e oé er hah krevet sé d'er jandarmen. Spiseit e oé en afér hed-ha-hed, ha Kolaz, él un dén a rézon vat, n'en des ket biskoah temalet é voéz bout ré barbot.

Ne tallé ket er boén. Chetu guerso ag en dra-zé hag er gomérezed, é auglen sant Herven él én auglenneu aral, e ganna hoah er goaz ar un dro get er brageu, e zua er vam hag er verh ar un dro guennein en danter. Elsé e vou tré ma vou merhed ar en doar, de laret é beta fin er bed... « Goaharzé, ta! »

Kah Kernan.

21. — UN HOAREIZ BÉR

Honat ha Hoedik e zou diù inizennig vihan é kreiz er mor bras, ur pemp lèu benak doh en doareu ha tro-ha-tro de uigent doh Guéné.

Ol er goazed ag en inizenneu-zé e zou pisketerion; eûé, er bélég é peb hani anehé e zou ar un dro, er liésan ataù, person, kuré, mér, adjoént, sekretér, tavarnour, marhadour butun, marhadour tempzereh (épicerie) ha treu aral; d'er hours mé konzan d'oh ataù.

Ur blé, édan gouil Nédeleg, é inizen Houat pé Hoedik — lakamb Hoedik, en dra-zé ne hrei ket nitra d'oh na d'ein eûé — er person e chomas kian get er grip hag er pas, él lod kaer dré-zé er blé-men, ha goudé get er goal amzér, hag en auelaj n'hellas ket monet betag Guéné de glah, get en Eutru Eskob, é hourhemenneu eit er blé neué. Neoah, chetu paset Miz genvér, huavér, hag en amzér ne chanj ket, hag en hoareiz e zou tost pen dé guir, revé é almanak kôh doh péhani é labour berpet e lar é ma sul er lard er sul ketan de zonet.

Afé! goaharzé. En dé érauk er sul-sé, d'er sadorn, chetu ean oeit de Huéné get bag ur pisketour. Arriù é kér ean huél en dud dré er ruiou get brahadeu loré.

« D'émen, emé en Eutru person, e houlen ean get unan benak, é het hui get er loré-zé? »

« Gout erhoalh e hret Eutru, emé un dén mat, é ma sul er loré arhoa. »

« Sul er loré arhoa! e lar er beleg dré é chonj, ha me oé mé é klah sul er lard. »

Person Hoedik ne dardas ket é Guéné en dé-sé. Mal e oé dehon difré. Ha ean d'er gér fonapl, él mé oé deit, é bag er pisketour, kentéh él men doé guélet en Eutru Eskob ha prénét un almanak neué.

En dé arlerh én overen bred, ean lar d'é dud :

« Me zud vat, déh hemb kin em es gellet monet betag Guéné de glah gourhemenneu hag avizeu en Eutru Eskob. Allas! mem bredér ha me hoérezed, manket hun des a ziarben en hoareiz béniget. Hiniù é ma sul er loré ha me chonjé, revé me almanak ag er blé paset, é oé sul er lard. Ama! me zud vat, ne vern ket, ben dimerh é vou merh er lard; ben dimerhér, merhér er ludu; diguénér, guénér er groéz ha ben disul, sul Vask ha ni vou arriu ar un dro get er réral. »

Chetu penaus é inizen Hoedik é hes bet ur blé hemb hoareiz erbet.

« Ha, ha, ha ha! e hrs er gomér *Mariana* pem boé achiù get me istoér, é parréz *Laoulan* él er parrézieu aral ne vé ket groeit kin en hoareiz tam guel eit ne oé groeit er blé-sé é inizen Hoedik, ha nen dé ket na guel, na iahoh, na gaillartoh en dud eit en dra-zé. »

« Penaus e fautohui? e reskond er handerù *Job* get ur voéh hueru, pen dé guir nen des mui meit tud-kafé groñnet get gloan; linjet ou halon get er sukr ken en dint hantér pouisif. A! malachkoed! konzet d'ein ag en dud kôh guéharal, er ré ioud silet ha bara segal — ur medad kréu hed en dorch — ha dillac lién. Er ré-zé ne oé ket ou halon étré ou zreid. Er ré-zé ne zoujént ket un hoareiz na deu eûé. Nann! malachkoed! en ur skoein ken start é zorn cherret ar er golé-taul ken e chomas blaooahet er gomér *Mariana*. »

En ur hobér « pouhou! pouhou! » eit distag er hlor hag er sukr, me reskond dousigueu : « Guir e laret kanderu. »

Job Chulad.

22. — UR PREDEG HEMB PAR

Hun tud koh guéharal revé kleuet laret, e oé boursos eidomb ni ha plijadur vras ou dezé é hobér houerde en eil d'égilé, kerklos er véléan él er réral, hemb ne vezé kavet nitra fal de laret ha hemb um chifein él ma hrér hiniù en dé ken fonapl.

Più nen des ket kleuet konz a droieu en Eutru *Kerdavid* person *Lokuon*? Kaset e oé bet kuit a *Bondi* énep d'é volanté eûé, eit gobér goap anehé, ean ias d'ou guélet un dé get koh dillad fal, é vléu ér mez ag é dok, d'er fourch ar ur boh jauig tret get ur holheden groeit get plouz édan ton, ur pod kanbr é pign doh pep tu, ur vah hir en é zorn ha ean troeit de gavet pen ardran en lon. Rah bugalé kér ar é lerh dré er ruiue.

Ur huéh aral hoah é éredein ur verh iaouank hag e oé bet un tammiq dirol en hé iaouankiz, en Eutru *Kerdavid* en doé hi strimpit kement ken e oé gléb deur hé horken sei ru, hé dantér sei moar, hé houiñ bras dantellet... ha méh dehi hé goahl. Meit allasi er maré arlerh en ur zonet de huélet hé mam goal glan, él men dé doh hi hovesat é ma cherret en nor, alhuéet ha dalhet én ti : « Groeit hou koveson én dro, e lar ean d'er voéz klan, pen dé guir n'hellan ket monet kuit. »

« La Eutru person, e lar en hani goh, chuéh é kovésat — groeit hi doé ur pemp pé huéh kuéh — « er plah sot-sé en des alhuéet en nor, meit pe garegeh monet dré er lukan, hou treid ketan, é paschek é kaer. »

Chetu oeit en Eutru *Kerdavid* ér lukan betak é zigazal meit chetu ean chomet inou, é ziskoé ne basant ket. Er plah hag e oé doh én gortor ér porh get ur vah pé ur chubelen e gomans trouhein ar é ziardran ha é fésenneu : « Zou... zou... zou. Deit hoah Eutru person de gousi men dillad kaér, me ré vrauan! Ha zou... zou... zou. »

Ben en fin, get en dud aral, é ma arrestet tauleu er plah ha diboéniet er béleg.

Mar gavet en tu de bas é *Kérieu-ihuél Lokuon* hui huélou hoah en tiig plouz-sé get é lukan.

Più nen des ket kleuet konz eûé a farseu en Eutru *Lopin* marù nen des ket pelzou person é *Pérken*? Più nen des ket kleuet konz ag er pladeu draillit en doé chervijet d'en *Eskob* hag er glustreu (meubles) chomet a stréu dré en ti hemb bòut ranket a fésion erbet?

« Perak, emé en *Eskob*, é ma torret rah hou pladeu hag hou meurbr nen dint ket en ou léh. »

« Perak, emé *Lopin*, é chanjet parrez d'en ré liés ken en dé torret rah me zreu ha ken ne talv ket er boén d'en plasein me meurbr. » Ha treu aral; ha treu aral...

Hui huél enta penaus hun tud koh ne houilént ket bamdé, hag é houïent gobér farseu ha Bourdeu hemb par sort ne vê ket groeit kin. Bremen, cheleuet mar plij genoh or predeg hemb par eûé e vén d'en kontein d'oh hiniù.

Chetu pelzo, pelzo, ur persoñig koh ag ur barrézig vihan a gosté er *Gemené* — ag er *Merhér* merhat — e oé diskonfortet é huélet en aheurtemant ag é dud trocit d'er fallanté, ha ne chanjént ket tam, deustoh d'er predegeu ha d'en avizeu mat e hré dehé bep sul ha dalmat — Dam! a viskoah er *boureltaj* e zou bet tud *heurt ha fal erhoalh* eûé. Ur sul can lar d'é vedo pé sakrist : « Kaset, emé ean, genoh ar leiu er lanbrusk ur vravad stoup ha sél guéh ma larein ém fredeg : « tan ag en név dichennet arnehé », hui lauskou de goéhel un torchad stoup get tan flam abarh. »

En Eutru person e gomans é bredeg él berpet : « Me zud vat. Mem bredér ha me hoérezed kristén, chetu pelzou é hont é laret d'oh chanj a vuhé; gobér er mad ha dilézel er fal. Ne vênt ket d'oh sentein, amal tan ag en név dichennet arnehé. »

Brrrou... Ur goahad tan e goéh a drest ou ven. En ol e griz hag e hiris. Hag er béleg de bredeg hemb arrest ar gourhemennec Doué ha ré en Iliz, ar er péhedeu kapital, ha sél guéh de laret : « tan ag en név dichennet arnehé » ha sél guéh en tan flam e goéh d'en dias.

Ben er fin él mé lar er beleg hoah : « tan ag en néan dichennet arnehé » é vé guélet er sakrist é astén é ben dré un toul ag er lanbrusk : « ia, Eutru person, meit achiù é er stoup » Ha.. ha.. ha.. chetu sauet en un taul, get en dud, ur skrign hag ur fars justerhoalh pe ié er guellan rah er predeg ha prest en ol d'en um gontvertis get er spont hag en doujans.

Meit er person é lar dehè :

Me zud peur, ma ne hues ket eun ag en tan stoup-men, dihoallet doh en tan ag en ihuern. Ino ne vou ket a farseu. Ino ne vou ket kleuet meit huainadenneu hirvoudus, garmereh hag ur gri forh; temallasion ha malloheu é kreiz chourikereh dént... Dihooallet! Dihooallet!...

Er vateh hag e oé deit de gleuet er predeg blaouahus-sé e ias

nezé d'er gér fonapl d'achiù dariuein (cuire) hé méren, de laret é d'achiù poéhein hé filigad ioud. — Dam! d'er hours-sé ne oé ket gres er frikot. Allas! épard ma oé én iliz, er ioud e oé deit devout flour, flour él ur banig deur. Monet d'er laret d'hé mestr ha gobér hani aral e oé er guellan. N'hellé ket neoah monet d'er heur a greiz en overen meit ur mod e oé ér barréz-sé, er person e oé ken dichonj ken e vezéret d'unan benak, er sakrist, er vateh pé un al rein en ton dehon eit sél kan. Just erhoalh él mé oé é arriù édan er gorden kloh, é oé boudret er person. Er vateh ne hra ket a ganpé meit rein en ton en ur laret :

« Na flour é er ioud ha flourat e hra. » Hag er bëleg de respont :

« É lakat bled abarh é kaleta. »

Meit guir é e lar er plah én ur vonet kuit ér momand mé oé er person é achiouent é gan en ur skoein ar é galon. *Agnus Dei qui tollis peccata mundi...*

Piér Lampampi.

23. — FARSEU JAK GOUBIN

Jak Goubin e zou bet hir ha pél sakrist é Seglian ha brudet mat e oé ér hornad-sé abéh, meit allas! er rumadeu e bas unan arlerh en al hag er ré brudetan e vé ankoéheit kazimant ken fonapl él er ré distéran.

Ean oé, ne talv ket er boén én kuhet, sakrist ha sah-chistr él mé larér, dizili a gorf ha dibill a gement mod e zou rah hag ur mad d'hobér troieu kam d'er réral.

Chetu amen unan benak anehé. Nen dint ket dalhmat forh fur meit er ré e laran d'oh e zou ag er ré suran; ketan hani er laéron butum.

É vezér nezé é hirat en iliz ha mecherourion a bep léh e oé deit de sekour. Er butun e vanké ér vorh er maré-sé hag en ol en um glemmé sterd. « Groamb un dro dehé » e lar Jak Goubin d'é gansort er Foulér, tavarnour ér vorh ha lapous kaill élton.

« Gleuet ket pautred? ur harrad butun e zou arriù é Koeder-Faù, doh er lén gôh duhont, hag e zou eit er parrézieu aral : Ploerdut, Laoulan, Lokuon, er Hroésti... hag e zou chomet inou eûé get eun mar behé bet skrapet get ré er barréz men.

Damb de laérat un tam benak. »

« Damb erhat e larant ind koutant. »

Chetu ind enta a greiz noz, Jak Goubin ér pén, ar en hént de vonet d'hobér ou zaul kaill. Er Foulér e zou oeit érauk hemb gout d'er réral get diù bistolen a zeu denn karget mat a beudr.

Kent arriù get er lén gôh-sé émen é ma er butun Jak Goubin e hra un tammig trouz, e skarh é houg kriù mat eit bout kleuet get é gansort er Foulér. Taon... taon... taon... taon... « Aïou, aiou... e lar Jak Goubin get ur voéh sklaset en ur goéhel a blad d'en é duein, en um dennet fonapl me héh tud me zou mé lahét. » Hag er bauteed kuit d'ou nerh, boteu-kazal él mé jarér.

Diù ér arlerh é oé unan é Kervachelod édan ur gulé ha spontet en dud dehon; un al é Sant-Lorans. Un tri pé pear e oé chomet de bas en noz ér parkeùier dré hont; unan hemb kin e oé deit d'er vorh en noz-sé, de di er Foulér de gontein en doéré é oé lahét Jak Goubin meit get en eah en doé bet n'hellé ket mui andur na goleu na tan. Jak Goubin hag é gansort ha nen doé ket bet droug erbet, braù é gout, e oé inou kuhet doh er hleuet hag e hoarhé ou goahl.

Eih té arlerh é vezent guélet dré hont é lemel pikeu lann ha open ag ou zreid hag a ou diùhar.

En eil fars e zou hani er filajerion.

D'er hours-sé borh Seglian e oé kalz distéroh eit bremen hag en darn muian ag en dud iaouank, eit ne pas laret rah, pautred ha merhed get kemenéron ha réral, en um dolpé d'er gouian eit filaj en ur hreu hanuet *Bod-deliaù* hag e zou just étal er véred. Dam, inou é vezé devér en treu ha groeit lod-kaér a farseu eûé en dud-sé en um ankoéhé liés ha de hantér-noz é vezent inou hoah.

Gorteit e lar Jak Goubin dré é chonj, me zou é vonet d'ou zihéin un noz benak.

Ean enta, un noz benag hag é oé tioél mat en amzér ha bourapeted ér hreu forh pegemet, de gemér ur pén-marù ér garnél, de lakat abarh ur holeüen, ag er ré spisan ha d'er stagein doh ur groéz é korn er véred, un uigent pas benag doh toul dor er hreu.

Pen dé achiù er filaj, er ré getan deit ér méz a houl, él tud apert ha dichuéh e huél en un taul er spontaill. Ind éndro fonaplöh hoah eit ér méz, bannet er ré e za ar ou lerh, flastret en hani e zalhé er goleu ha koéhet rah en ur ioh en ur grial

ha chuermal a gement mod e zou. Ré touiet, ré é houlein, ré é pédein, er muian é houlen petra e zou arriù.

Er seud spontet e zistag kozig rah hag e droh tauleu treid d'un tu ha d'en tural ha lom erbet ne vezé guélet.

En dud ag en tiér a kosté é kleuët er safar-sé e za de huélet get goleu hag ou sekour d'en um denn ag er gondision fal-sé, hantér bréuet er muian anehé.

Jak Goubin en doé bet amzér de gas é spontaill d'é léh ha pél arlerh en dud-sé e gredé ferm ou doé guélet ur spontaill en noz-sé ér véré.

En driveed fars e zou hani ur verh iaouank oédet un tammig, diméein geti hé goalh meit hé fen fal e hré dehi kilein dirak er bautred e zé d'hé goulen.

Koustelé e lar Jak Goubin me hrei dehi kemér ur goaz ken fonapl él m'hé des en hoant de gavouet deustou d'hé spéréd tréz. É gansort er Foulér ha ean en doé kavet en tu de vonet én ti hemb pas én nor ha hemb gout de zén. Er verh-sé, anpézerez e oé en un ti a zeu béh d'en dias er labour émen é hé en deu lapous ha d'er lein er guléieu émen eùé é kouské hé mam ha hi.

Un noz benag ta chetu en deu-men én ti get tammeu hoarn guér, priach ha d'ou skoein doh en eil d'égilé eit gobér er muian trouz e hellent. Klign... klein... klah... trrrr.

« O, me mam, e lar Périn, laéron e zou én ti d'en dias. Chetu draillet er miloer bras, er pod-hoarn treidek, er gredans neué. »

En dé arlerh é oé en treu en ou léh él berpet ha Périn de gonten en istoér. « Dam, e lar Jak Goubin, én ti-zé e hes bet guéharal lahet un dén ha bremen é ma ret dehon donet anzé d'hobér é burgatoér. Ret é vou d'oh kemér ur goaz ha sur mat nezé nen dei ket kin. »

Ben en noz arlerh : glign... glein... klak... arré él berpet, hag elsé bamnoz. Drénet get en eun hag er spont Périn e vezé émbannet er sul arlerh d'un intanv adal ti meit hé böhé hi doé goarnet en hé spéréd penaus en ti-zé e oé un ti hentet: darempredet d'er spontailleu.

Er bearved fars hag en devéhan, rak Jak Goubin ag er Foulér nen doé ket hoanteit gobér kin hañni arlerh. En taulsé é oent ooit ré bél — e zou hani ur plah iaouank hag e zé bamnoz de filaj hé unan, a Treuzar-Vras de vorh Seglian de iaret é tost d'un hantér lèu.

« Ret e vou lemel en hardéhans-sé geti, e lar Jak Goubin, arré ha ind de vonet éndro d'en ég a hantér-noz, d'hé goarn é vonet d'er gér! »

En ur park émen é pasé é oé deu basaj, un toul-kar en ur pén hag ur bazen ér pén aral.

« Kerhet d'en toul-kar, pautr, e lar Jak Goubin d'é gansort, lakeit hou roched arlein hou brageu ha chomet en hou saù ar er breiz, ha mé han mé d'er bazen. »

Er plah é ariù ér park e huél ar en toul-kar un dra guen, ur spontaill, hi a hast d'er pén aral de gavouet er bazen. É ma ar lein er harh meit, él men dé tioel en noz, ne huel ket hag en ur zichen én tural, é ma de fourch ar gein Jak Goubin, hanen e gerh geti un herrad meit, er peurkéh plah, get er spont en des vagañnet ha souéhet ne grié ket tam na laret gir Jak Goubin hi dichen a ziar é gein.

Allas! ret e oé bet dehé hi has d'er gér. Chomet e oé klan bras, bet e oé bet er medesinour; én danjér e oé bet a gol é spéréd.

En deu gansort ne vragent ket get en istoér-sé ha touiet ou doé ha dalhet d'ou honz n'ou dehé ket mui biñen groeit kementral kin de hañni.

Mad é farsal, guir é, meit ré e zou ré e lar ré Klégérek.

Ramo me hi.

24. — EN NUÉNEN

(GUERZEN)

Damb de gousket e laran skuéh,
Ha mé aben d'hobér un hun,
Meit ur loñig du za kentéh
De me flemmein eit me dihun.
É oé inou é men gulé,
Prest de viret t'ein me repoz,
Kousket dehi hed en dé
Ha lém hé flém doh men gortoz.
« Gortoit loñig du, me « mouton »;
Gortoit lost kourt ha gargon,
Mar gellein get me ivineu,
Tarhein hou koéennigeu. »
Guir en dra-zé, eit laret mat,
Rak pe vezen mé un nuénen
Nen déhen ket de grabisat
Émen nén des ket a viren.

Ar ur boulom tri-uigent vlé,
Nen des meit krohen ha jergeu,
Hag ur boufam zou lan eûé
A vos-divos ha rigolieu.
« Kerhet devat en dud iaouank
E zou ken blot ha ken tinér
Ha kentoh hoah, get eun a vank.
Choéjet ur verh lan a zoustér.
Ne pou geti nan na séhet
Meit azéein és ar hou révr.
Débrein, ivet ha memb kousket
Just étal bord fetan kreiz-kér. »
Séntet bi doé? ne houian ket,
Meit péh houian, a dra sur,
Men goahl arlerh em boé kousket
Get er brasan plijadur.

Groeit-él-d'ein.

25. — ER GANNERÉZ PÉ GOLHERÉZ

(LA LAVANDIÈRE)

Peb unan e lar d'ein é hran mat men devér.
Pé ian de vord er stér de gannein men dantér.
De gannein men dantél ha me stagelligeu
Vou lakeit de stirein pe vou dé er gouilieu.
Vou lakeit de stirein pe vou dé er pardon.
Hag é tei d'em guélet men guellikan mignon.
Aben pe vou kannet m'en lakei de séhein
Ar vég ur bodig lann pé lédet ar en drein;
Pé doh ur bodig koed, ar er barig tostan.
Émen parei en hiaul tro en dé er guellan.
M'en lakei paket mat de viret ém hrédans
Hag en kavou arlerh d'hobér en deverrants.
Monet a pe vou braù, d'en han, d'er pardonieu
Ha de gours malardé geton d'en éredeu.
Pardonieu kaer mem bro, ken joéus ha ken gé,
Get joé é me halon hou kortozan bep plé.
Ken klous él d'er gouian pe gleuan er bombard
Bleuein bra me halon é vonet d'er chervad,
Ha me lar dré me chonj : « pégours é vou me zro,
Pégours en dé kaer-sé eidein mé arriùo ? »
Rak nen des ar en doar sur erbet eurusted
Brasoh eit en hani e zou dé hou éred.
Meit me mam e lar d'ein é hon hoah iaouank mat
Aveit kemér pried ha kondui tiegħad;
Chetu perak koutant me séntou mat dohti,
D'en ol me hrei er lés, kemér ne hrein hañni.

Kanneréz Goeh-Sar.

26. — TONNIEU DIBABET

1. — Er Ganneréz

Gavotte

Pep u - nan e lar d'ein é hran mat men de - vér
Pe ian de vord er stér de gan-nein men dan - té.

2. — Kléhiér Séglan

Andante

A pe gleu-an klé - hiér Boh Sé - gli - an é
son Borh Sé - gli - an é son Ou boéh lan a zous- plus vite
té - E ré - joeis me ha - lon Dig-din-don,
Ral - len - tir 1st T*
dig-din-don, dig-din - don Ou boéh lan a zous-
té - E ré - joeis me ha - lon Dig - din - don.

— 56 —

3. — En Divroet

Ad libit.

6 8

Kui-teit em es pel-zo am - zér Ha di-lé - zet el la-bour
dear Eit mo-net de ri-dek é kér mi-ché-rieu a - ral én ar-
var Eit mo-net de ri-dek é kér mi-ché-rieu a - ral én ar - var.

4. — Me zi Devéhan

6 8

La-ret vé é-mesk get en ol é ma veit un dén de vont
fol Pe hra hemb kui-tat Breih-l-zél ma-né-rieu kaer ér bro-ieu pél.

5. — Er Vuguléz

Ad libit.

3 4

Pep mi - tin han ha goui - an Pep mi-
tin han ha goui - an D'el lann get me loñ-ned é han,
O, hag é pad en dé me gan D'el lann get me
loñ-ned é han, O, hag é pad en dé me gan.

— 57 —

6. — Er Goukou

2 4

Me zou un én e a-naú - et, O, me zou um én e
a-naú - et o Rak me za bep plé d'hou kué-let kou kon
E lar er memb soñ-nen ber - pet to-keu plouz !

7. — En Durhunel

6 8

Ne hues ket kleú - et él d'ein mé, Pe vé miz mé,
En dur-hu - nel él ur va - tén E' hoé-ren hé seud
d'hé deú - éh ? trrr trrr trrr trrr trrr E'
hoé - ren hé seud d'hé deú - éh trrr trrr.

8. — Er Gohann

Moroso

6 8

En ur groui - sen é kreiz er hoed Hé hu - nan
kaér el ur mo - nah Ne hues ket gué - ha - vé kleú -
Ral . . . len . . . tir . . .
et Son - nen hur - vou - dus er pen - kah ?

— 58 —

DISKAN

lou hou hou hou kri er go - han ; Kri hu tug
koh barh en em - gann Un huch a joé hag a vre-
zel : Dal-hamb d'ur bro be - ta me ruel lou hou hou
hou ! Dal-hamb d'ur bro be - ta me - ruel lou hou hou hou !

9. — Bléu milén me Mestrér

♩ = 90 Amoroso

Mi-lén èl eur, dous èl ve - louz, Ni - tra ne hra
d'ein bra-soh joé. El gué - let bleu mi-lén me dous Pe vent dis-pak
ar hé dis - koë. Doh ou gué - let é - li ger - nal,
Han-ni nen des ré vraü el ti. Pe vent dis - ten -
net ar hé zal N'hei-lan ket gué - let pen hi fri.

— 59 —

10. — Deulagag glas men Dous

Andante

D'er hours mé hren er liz, É kreiz me ia-ouan-kiz, En
dous em boé choé-jet É - mesk en ol mer - hed,
E oé koant dé-li - kat Ha glas a zeu-la - gad Ké-
ment-sc e hrei d'ein Er mui-an hé ha - rein.
Er poch binieu.

TAULEN ER SORHIENNEU

	PAJEN
Er post télégraf.....	3
Monah Kerbernéz.....	4
Un dihaden.....	8
Brahad mein en diaul.....	11
Peurkeh plah.....	13
Diaul er Hroesti.....	13
Er mestr mut.....	15
Spontaill Mañné Gugan.....	16
Natur ha diskadur.....	19
Iann Fineu.....	20
En tapour rahed.....	22
Andouillen Kroéz-en-Nasion.....	23
En deu zén bos.....	25
En divroedigeh.....	29
Ur jiboés miterned.....	31
Er Gernavadéz.....	34
Er pod hoarn.....	36
Sant Krépin ha sant Hipolit.....	38
Chapél sant Salaüen Guern.....	41
Kah sant Hervezen.....	43
Un hoareiz bér.....	46
Ur predeg hemb par.....	48
Farseu Jak Goubin.....	50
En nuénen.....	53
Er Gañneréz pé Golheréz.....	54

Toñnieu dibabet :

1. — Er Ganneréz.....	55
2. — Kléhiér Séglan.....	55
3. — En Divroet.....	56
4. — Me zi Devéhan.....	56
5. — Er Vuguléz	56
6. — Er Goukou	57
7. — En Durhunel	57
8. — Er Gohann	57
9. — Bléu milén me Mestrér.....	58
10. — Deulagag glas men Dous	59

Er livreu-men e vé kavet é ti er gobérour :

Guillaume LE BORGNE

à SAINT-ZÉNON

PAR SÉGLIEN

(MORBIHAN)

Er SONNENNEU, pedér ha pear-uigent.....	7 livr
Er SPONTAILLEU, hoari farsus get toñnieu merchet	20 réal
Er SORHIENNEU ha farseu kôh er hornad..	1 skoud

(Dék blank muiah dré er post.)

